

РАХУНКОВА ПАЛАТА

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 226-33-82 E-mail: rp@ac-rada.gov.ua

24.06.2019 № 19-1870

Горбасенко І. М.

вул. Митрополита В. Липківського,
35-а, кв. 55, м. Київ 35, 03035
sitchen@ukr.net

Щодо розгляду запиту

На адресу Рахункової палати надійшов запит на отримання публічної інформації від 14.06.2019 щодо надання копій звернень Рахункової палати до правоохоронних органів за результатами аудитів діяльності Міністерства охорони здоров'я України, проведених у 2018–2019 роках, і відповідей на такі звернення. За підсумками розгляду повідомляємо.

Рахункова палата, керуючись частиною першою статті 41 Закону України “Про Рахункову палату” та на виконання рішення Рахункової палати від 15.05.2018 № 12-1 “Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству охорони здоров'я України для лікування громадян України за кордоном”, повідомила Національне антикорупційне бюро України та Національну поліцію України про виявлені аудитом факти, що містять ознаки кримінальних правопорушень (копії листів від 07.06.2018 № 05–1230 і № 05–1231 додаються).

Національне антикорупційне бюро України, розглянувши матеріали Рахункової палати, листами від 10.07.2018 № 02–094/26871 і від 18.07.2018 № 02–094/27957 поінформувало про відсутність підстав для внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про виявлені аудитом факти (копії листів додаються).

Водночас Національною поліцією України листом від 06.07.2018 № 7849/05/24–2018 повідомлено, що за результатами розгляду матеріалів аудиту слідчим управлінням ГУНП у м. Києві внесено відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12018100000000628 та розпочато досудове розслідування в кримінальному провадженні за фактом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого частиною другою статті 376 (службова недбалість) Кримінального кодексу України (копія листа додається).

На виконання рішення Рахункової палати від 23.04.2019 № 10-2 “Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених у 2017–2018 роках Міністерству охорони здоров'я України для здійснення державних закупівель із залученням

спеціалізованих організацій за бюджетною програмою “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру” поінформовано Державне бюро розслідувань про виявлені аудитом факти, що містять ознаки кримінальних правопорушень (копія листа 13.05.2019 № 05–1418 додається).

Державне бюро розслідувань, розглянувши матеріали Рахункової палати, листом від 21.05.2019 № 01-7281 повідомило, що Першим управлінням організації досудових розслідувань Державного бюро розслідувань внесено відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочато досудове розслідування в кримінальному провадженні № 62019000000000694 за фактом розтрати майна (коштів) службовими особами Міністерства охорони здоров'я України шляхом зловживання службовим становищем за попередньою змовою групою осіб в особливо великих розмірах за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого частиною п'ятою статті 191 Кримінального кодексу України (копія листа додається).

Станом на 24.06.2019 іншої інформації про вжиті заходи реагування від правоохоронних органів не надходило.

Додаток: на 17 арк.

Секретар Рахункової палати –
керівник апарату

В. В. Ходаковський

**НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ
УКРАЇНИ**

Рахункова палата

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01601,
тел. 254-93-33, info@police.gov.ua
Ідентифікаційний код 40108578

06 липня 2018 року № 7849/05/м-2018

На № 05-1230 від 07.06.2018

Про розгляд матеріалів за результатами аудиту, проведеного Рахунковою палатою

У Національній поліції України в межах компетенції розглянуто матеріали за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству охорони здоров'я для лікування громадян України за кордоном, проведеного Рахунковою палатою, направлено відповідним листом Голови Рахункової палати Пацкана В.В.

Відповідно до вимог Інструкції «Про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події», затвердженої наказом МВС від 06.11.2015 № 1377, відомості, що містяться в матеріалах за результатами вказаного вище аудиту, підлягають реєстрації в Журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, у зв'язку з чим керівництвом Головного слідчого управління Національної поліції доручено організації його розгляду та прийняття рішення відповідно до законодавства керівництву Головного управління Національної поліції у м. Києві (далі – ГУНП у м. Києві).

За результатами розгляду матеріалів аудиту слідчим управлінням ГУНП у м. Києві внесено відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12018100000000628 та розпочато досудове розслідування в кримінальному провадженні за фактом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 367 (Службова недбалість) КК України.

Відповідно до вимог ч. 1 ст. 214 (Початок досудового розслідування) КПК України слідчим слідчого управління ГУНП у м. Києві листом від 02.07.2018 за № 14045/125/23/3-2018 поінформовано Рахункову палату про прийняте рішення та направлено копію витягу з СРДР.

У ході здійснення досудового розслідування в кримінальному провадженні проводяться необхідні слідчі (розшукові) дії, спрямовані на

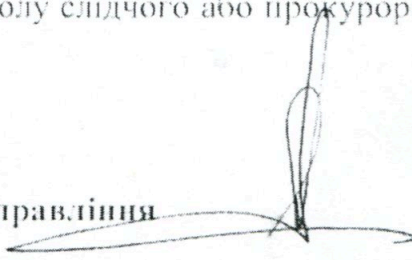
989/05
17 07 2018

всебічне, повне і об'єктивне дослідження обставин провадження та прийняття обгрунтованого рішення.

Одночасно інформуємо, що ст. 387 (Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування) КК України передбачено кримінальну відповідальність за розголошення даних досудового розслідування, у зв'язку з чим більш детальні відомості щодо цих кримінальних проваджень надати неможливо.

Відповідно до вимог ст. 222 (Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування) КПК України, відомості досудового розслідування можна розголошувати лише з дозволу слідчого або прокурора і в тому обсязі, в якому вони визнають можливим.

Заступник Голови –
начальник Головного слідчого управління

В.В. Невгал

РАХУНКОВА ПАЛАТА

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 288-09-59
E-mail: rp@rac-rada.gov.ua

В 05.2019 № 05-1418

На № _____ від _____

Державне бюро
розслідувань

Щодо результатів аудиту

На засіданні Рахункової палати 23.04.2019 розглянуто та затверджено Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених у 2017–2018 роках Міністерству охорони здоров'я України для здійснення державних закупівель із залученням спеціалізованих організацій за бюджетною програмою “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”, і за підсумками обговорення прийнято рішення.

Керуючись частиною першою статті 41 Закону України «Про Рахункову палату», на виконання рішення Рахункової палати від 23.04.2019 № 10-2 і відповідно до Меморандуму про співпрацю і обмін інформацією між Рахунковою палатою та Державним бюро розслідувань, підписаного 31.01.2019 очільниками цих органів, повідомляємо про виявлені ознаки кримінального правопорушення та просимо вважати, що це є повідомленням про вчинення кримінального правопорушення.

Контрольною групою Рахункової палати у складі працівників відділу аудиту охорони здоров'я департаменту контролю гуманітарної та соціальної сфери (начальник відділу Примаченко І.В., головні спеціалісти Гушель М. П., Філімонов Д. А., Шульга Т. В., провідний спеціаліст Ждан Т. Т.) з 18.09.2018 по 07.03.2019 проведено аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених у 2017–2018 роках Міністерству охорони здоров'я України для здійснення державних закупівель із залученням спеціалізованих організацій за бюджетною програмою “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”.

Аудитом встановлено, що Міністерством охорони здоров'я України не здійснювався моніторинг забезпеченості потреби адміністративно-територіальних одиниць України і підпорядкованих МОЗ установ у лікарських засобах, імунобіологічних препаратах (вакцинах) і медичних виробках. Зазначене є порушенням вимог Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виконання програм та здійснення централізованих заходів з охорони здоров'я, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.03.2011 № 298, і Положення про збір заявок, розподіл, перерозподіл та використання лікарських засобів, медичних виробів, інших

товарів, їх залишків і послуг, придбаних МОЗ України за рахунок бюджетних коштів для забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру, затвердженого наказом МОЗ від 15.05.2018 № 931.

Як наслідок, через закінчення терміну придатності не використано лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів за 12 напрямками закупівель (за видами захворювань) на загальну суму 6750,7 тис. грн, а кошти державного бюджету 2015–2017 років, виділені на лікування цих захворювань, використано непродуктивно. Фактично державі завдано істотної шкоди на вказану суму, а пацієнтами не отримано необхідного лікування (з них матеріальні цінності на суму 984,9 тис. грн вже утилізовано).

Таким чином, у діях посадових осіб Міністерства охорони здоров'я України, структурних підрозділів з питань охорони здоров'я та закладів Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Івано-Франківської, Луганської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької облдержадміністрацій, Національного інституту раку і Національної дитячої спеціалізованої лікарні "Охматдит" вбачаються ознаки кримінальних правопорушень.

На підтвердження цієї інформації відповідно до частини другої статті 60 Кримінального процесуального кодексу України надаємо копії Звіту про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених у 2017–2018 роках Міністерству охорони здоров'я України для здійснення державних закупівель із залученням спеціалізованих організацій за бюджетною програмою "Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру", та листів структурних підрозділів з питань охорони здоров'я Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Івано-Франківської, Луганської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької облдержадміністрацій, підпорядкованих їм комунальних закладів охорони здоров'я, Національного інституту раку і Національної дитячої спеціалізованої лікарні "Охматдит" щодо невикористання матеріальних цінностей до закінчення терміну придатності (додаються).

Звертаємо увагу на необхідність забезпечення визначеного статтями 60 і 214 Кримінального процесуального кодексу України права Рахункової палати як заявника своєчасно отримати витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформацію про закінчення досудового розслідування.

Додатки: на 196 арк.

Голова

В. В. Пацкан

ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

вул. Симона Петлюри, 15, м. Київ, 01032 тел. (044) 294-64-17
E-mail: info@dbr.gov.ua, сайт: dbr.gov.ua, код ЄДРПОУ 41760289

«21» 05 2019 № 01-7281

На № _____ від _____

Голові Рахункової палати
Пацкану В.В.

вул. М. Коцюбинського, 7,
м. Київ, 01601

ПОВІДОМЛЕННЯ

про початок досудового розслідування
(відповідно до ч.2 ст.60 КПК України)

місто Київ

21 травня 2019 року

Повідомляю, що 21 травня 2019 року мною, слідчим другого слідчого відділу Першого управління організації досудових розслідувань Державного бюро розслідувань Бацановим О.В. внесено відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за Вашою заявою №05-1418 від 13.05.2019 та розпочато досудове розслідування у кримінальному провадженні №62019000000000694 за фактом розтрати майна (коштів) службовими особами Міністерства охорони здоров'я України шляхом зловживання службовим становищем за попередньою змовою групою осіб в особливо великих розмірах за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч.5 ст.191 КК України.

Додаток: витяг з ЄРДР за №62019000000000694 на 1 арк.

Слідчий другого слідчого
відділу Першого управління
організації досудових розслідувань
Державного бюро розслідувань

О. Бацанов

РАХУНКОВА
№ 980/05
24.05.2019

№980/05 від 24.05.2019

ВИТЯГ
З ЄДИНОГО РЕЄСТРУ ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Номер кримінального провадження: 62019000000000694

Дата реєстрації провадження (виділення матеріалів досудового розслідування): 21.05.2019
15:21:11

№1

Дата надходження заяви, повідомлення про вчинення кримінального правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення:	21.05.2019
ПІБ потерпілого, заявника (найменування юридичної особи та код ЄДР юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань):	Матеріали правоохоронних та контролюючих державних органів про виявлення фактів вчинення чи підготовки до вчинення кримінальних правопорушень
Дата та час внесення до ЄРДР відомостей про заяву, повідомлення про вчинення кримінального правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення:	21.05.2019 15:16:11
Правова кваліфікація кримінального правопорушення:	(КК України 2001) СТ.191 Ч.5
Короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення: Службові особи Міністерства охорони здоров'я України та структурних підрозділів з питань охорони здоров'я та закладів Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Івано-Франківської, Луганської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької облдержадміністрацій Національного інституту раку і Національної дитячої спеціалізованої лікарні «Охматдит» у період 2015 – 2019 років за попередньою змовою групою осіб, шляхом зловживання службовим становищем, вчинили розтрату майна, чим заподіяли матеріальну шкоду (збитки) державному бюджету України в особливо великих розмірах на загальну суму понад 6,75 млн. грн.	
ПІБ, дата народження особи, яку повідомлено про підозру, наслідки розслідування щодо особи та відомості про здійснення спеціального досудового розслідування щодо неї:	
Найменування та код ЄДР юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. ПІБ представника юридичної особи:	
Наслідок розслідування кримінального правопорушення:	

Орган досудового розслідування: Центральний апарат Державного бюро розслідувань

ПІБ слідчого (слідчих), який (які) здійснює(ють) досудове розслідування: Бацанов О.В.,

ПІБ прокурора (прокурорів), який (які) здійснює(ють) процесуальне керівництво:

Підпис реєстратора _____ Бацанов О.В.

Слідчий

21.05.2019

62019000000000694

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 23.04.2019 № 10-2

ЗВІТ

про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених у 2017–2018 роках Міністерству охорони здоров'я України для здійснення державних закупівель із залученням спеціалізованих організацій за бюджетною програмою “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”

Київ 2019

Рахункова палата від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням (стаття 98 Конституції України).

Організацію, повноваження та порядок діяльності Рахункової палати визначає Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII “Про Рахункову палату”.

Згідно з цим Законом повноваження, покладені на Рахункову палату Конституцією України, здійснюються через провадження заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту).

Державний зовнішній фінансовий контроль (аудит) забезпечується Рахунковою палатою шляхом здійснення фінансового аудиту, аудиту ефективності, експертизи, аналізу та інших контрольних заходів.

Рахункова палата застосовує у своїй діяльності основні принципи діяльності Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI), Європейської організації вищих органів фінансового контролю (EUROSAI) та Міжнародні стандарти вищих органів фінансового контролю (ISSAI) в частині, що не суперечить Конституції та законам України.

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	4
УЗАГАЛЬНЮЮЧІ РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ.....	6
1. ПЕРЕДУМОВИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ.....	15
<i>1.1. Підстава для аудиту</i>	<i>15</i>
<i>1.2. Цілі аудиту.....</i>	<i>17</i>
<i>1.3. Обсяг аудиту</i>	<i>17</i>
<i>1.4. Методика та методи аудиту</i>	<i>18</i>
2. РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ	19
<i>2.1. Оцінка виконання Міністерством охорони здоров'я України рекомендацій (пропозицій) Рахункової палати за результатами попереднього аудиту</i>	<i>19</i>
<i>2.2. Оцінка організаційної роботи Міністерства охорони здоров'я України щодо закупівель лікарських засобів, імунобіологічних препаратів і медичних виробів за бюджетні кошти на виконання державних цільових програм і комплексних заходів програмного характеру за рахунок коштів державного бюджету 2017–2018 років.....</i>	<i>25</i>
<i>2.3. Оцінка планування та затвердження Міністерством охорони здоров'я України видатків на виконання державних цільових програм і комплексних заходів програмного характеру за рахунок коштів державного бюджету 2017–2018 років.....</i>	<i>33</i>
<i>2.4. Стан використання коштів державного бюджету на закупівлю лікарських засобів, імунобіологічних препаратів і медичних виробів.....</i>	<i>37</i>
<i>2.4.1. Оцінка виконання умов договорів на закупівлю лікарських засобів, імунобіологічних препаратів і медичних виробів, укладених Міністерством охорони здоров'я України із міжнародними спеціалізованими організаціями.....</i>	<i>37</i>
<i>2.4.2. Оцінка використання лікарських засобів, імунобіологічних препаратів і медичних виробів, закуплених Міністерством охорони здоров'я України за рахунок коштів державного бюджету із залученням міжнародних спеціалізованих організацій.....</i>	<i>55</i>
ДОДАТКИ	65

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

МОЗ, Міністерство	Міністерство охорони здоров'я України
Мінфін	Міністерство фінансів України
міжнародні	спеціалізовані організації, які здійснюють закупівлі: компанія “Crown
спеціалізовані	Agents”, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Програма розвитку ООН в
організації	Україні
Краун	компанія “Crown Agents”
ЮНІСЕФ	Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ)
ПРООН	Програма розвитку ООН в Україні
НДСЛ “Охматдит”	Національна дитяча спеціалізована лікарня “Охматдит”
робочі групи з питань	група експертів та фахівців, група технічного супроводу, Постійна
профільного супроводу	робоча група МОЗ України з питань профільного супроводу державних
державних закупівель	закупівель
Бюджетний кодекс	Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI
Закон № 2801	Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992
	№ 2801-XII
Закон № 996	Закон України від 16.07.1999 № 996 “Про бухгалтерський облік та
	фінансову звітність в Україні”
Закон № 269	Закон України від 19.03.2015 № 269-VIII “Про внесення змін до деяких
	законів України щодо забезпечення своєчасного доступу пацієнтів до
	необхідних лікарських засобів та медичних виробів шляхом здійснення
	державних закупівель із залученням спеціалізованих організацій, які
	здійснюють закупівлі”
Закон № 922	Закон України від 25.12.2015 № 922 “Про публічні закупівлі”
Порядок № 298	Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті
	для виконання програм та здійснення централізованих заходів з
	охорони здоров'я, затверджений постановою Кабінету Міністрів
	України від 17.03.2011 № 298
Перелік № 501	Перелік закладів охорони здоров'я та програм у галузі охорони здоров'я, що
	забезпечують виконання загальнодержавних функцій, видатки на які
	здійснюються з державного бюджету, затверджений постановою Кабінету
	Міністрів України від 16.05.2011 № 501
Постанова № 117	постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2014 № 117 “Про
	здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що
	заковуються за бюджетні кошти”
Положення № 267	Положення про Міністерство охорони здоров'я України, затвержене
	постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 № 267
Постанова № 622	постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2015 № 622 “Деякі
	питання здійснення державних закупівель лікарських засобів та
	медичних виробів із залученням спеціалізованих організацій, які
	здійснюють закупівлі”
Перелік № 557	Перелік лікарських засобів та медичних виробів, які заковуються на
	підставі угод (договорів) щодо закупівлі із спеціалізованими
	організаціями, які здійснюють закупівлі за напрямками використання
	бюджетних коштів у 2016 році за бюджетною програмою
	2301400 “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм
	та комплексних заходів програмного характеру”, затверджений
	постановою Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 № 557

Перелік № 494	Перелік лікарських засобів та медичних виробів, які закупаються на підставі угод (договорів) щодо закупівлі із спеціалізованими організаціями, які здійснюють закупівлі за напрямами використання бюджетних коштів у 2017 році за бюджетною програмою 2301400 “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 494
Наказ № 199	наказ Міністерства охорони здоров'я України від 02.03.2017 № 199 “Про затвердження Положення про групи технічного супроводу Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель”
Порядок підготовки пропозицій до номенклатури № 199	Порядок підготовки пропозицій до номенклатури лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки та інших товарів, робіт і послуг, що закупаються на виконання державних цільових програм та комплексних заходів програмного характеру МОЗ України, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02.03.2017 № 199
Порядок підготовки інформації щодо предмета закупівлі № 199	Порядок підготовки, затвердження та погодження інформації щодо предмета закупівлі, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02.03.2017 № 199
Положення № 200	Положення про групи експертів та фахівців, що залучаються до роботи Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель, затверджене наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02.03.2017 № 200
Положення № 32	Положення про Постійну робочу групу МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель, затверджене наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.2017 № 32
Положення № 931	Положення про збір заявок, розподіл, перерозподіл та використання лікарських засобів, медичних виробів, інших товарів, їх залишків і послуг, придбаних МОЗ України за рахунок бюджетних коштів для забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру, затверджене наказом Міністерства охорони здоров'я України від 15.05.2018 № 931
Правила № 1098	Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2002 № 1098, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 21.01.2003 за № 47/7368
Порядок № 569	Порядок розрахунку потреби та розподілу МОЗ України серед Міністерства охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій та закладів охорони здоров'я, що належать до сфери управління МОЗ України, медичних виробів для стентування коронарних судин, придбаних за кошти державного бюджету, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.05.2017 № 569, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 05.07.2017 за № 820/30688
Наказ МОЗ № 2113	наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.11.2018 № 2113 “Про затвердження 100 % потреби та потреби у лікарських засобах та медичних виробках з урахуванням обсягу фінансування”

УЗАГАЛЬНЮЮЧІ РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ

Відповідно до Плану роботи Рахункової палати на 2019 рік, вимог Закону України від 02.07.2015 № 576 “Про Рахункову палату” проведено аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених у 2017–2018 роках Міністерству охорони здоров’я України для здійснення державних закупівель із залученням спеціалізованих організацій за бюджетною програмою “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”.

1. МОЗ (в. о. Міністра Супрун У.) згідно із вимогами Закону № 269 продовжувало у 2017–2018 роках залучати міжнародні спеціалізовані організації до здійснення централізованих закупівель лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів для виконання національних програм та централізованих заходів з охорони здоров’я. На вказані цілі з державного бюджету **виділено 11930,4 млн грн**, які мали спрямовуватись на збереження та зміцнення здоров’я, профілактику захворювань, зниження захворюваності, інвалідності і смертності населення, підвищення якості та ефективності надання медичної допомоги, забезпечення соціальної справедливості і захисту прав громадян на охорону здоров’я.

Водночас визначені законодавством умови та критерії залучення міжнародних спеціалізованих організацій до здійснення державних закупівель у 2017–2018 роках, а також управлінські прорахунки МОЗ при організації цих закупівель, як і у попередні роки (2015–2016 роки), не забезпечили своєчасного доступу пацієнтів до всіх необхідних лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів. Як наслідок, очікуваних результатів, передбачених Законом № 269, досі не отримано.

У 2017–2018 роках та січні – лютому 2019 року міжнародними спеціалізованими організаціями **поставлено лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів за кошти державного бюджету 2015 року на суму 92,9 млн грн (4,2 відс. обсягу коштів, перерахованих цим організаціям), 2016 року – 3352,4 млн грн (85 відс.), 2017 року – 5047,6 млн грн (84 відс.) і 2018 року – лише 1337,4 млн грн (22,6 відсотка).**

У вартість матеріальних цінностей включено послуги із забезпечення ПРООН, ЮНІСЕФ і Краун загального управління закупівлями, обсяг яких у 2017–2018 роках і січні 2019 року становив 428,4 млн гривень.

Станом на 01.02.2019 міжнародними спеціалізованими організаціями взагалі не розпочато поставки лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів за 16 із 40 напрямів закупівель (за видами захворювань) за кошти державного бюджету 2018 року, в тому числі для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання та хронічний вірусний гепатит, дорослих, хворих на онкогематологічні захворювання, а також вкрай необхідних імунобіологічних препаратів для профілактики і лікування захворювань з високим рівнем смертності.

Основною причиною зазначеного є тривалий термін попередньої оплати, встановлений рішенням Уряду, зокрема, за договорами (угодами) про закупівлі із міжнародними спеціалізованими організаціями, укладеними у 2015 і 2017 роках, – до 18 місяців з дати попередньої оплати, та договорами (угодами), укладеними у 2016 році, – до 24 місяців. Термін попередньої оплати щодо лікарських засобів, медичних виробів, які закупаються у 2018–2019 роках, – до 12 місяців. Як наслідок, створено умови для відтермінування поставок лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) та медичних виробів.

1.1. Без врахування зазначених умов термін дії Закону № 269 продовжено Верховною Радою України ще на рік – до 31 березня 2020 року.

У серпні 2017 року Урядом запропоновано МОЗ створити юридичну особу, яка буде відповідати за виконання функцій централізованої закупівельної організації. Лише у жовтні 2018 року Міністерством створено державне комерційне підприємство “Медичні закупівлі України”, метою діяльності якого відповідно до статуту є організація і проведення процедур закупівель лікарських засобів, медичних виробів, допоміжних засобів, інших товарів медичного призначення, послуг та закупівель за рамковими угодами медичних товарів і послуг в інтересах замовників відповідно до Закону України “Про публічні закупівлі”.

У 2019 році це підприємство буде здійснювати пілотні закупівлі лише двох позицій лікарських засобів для лікування дорослих, хворих на онкологічні захворювання, та чотирьох позицій – для лікування хворих на туберкульоз.

1.2. Зміна в Україні з березня 2015 року централізованої системи закупівель лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів шляхом залучення до таких закупівель міжнародних спеціалізованих організацій мала на меті позбавити МОЗ невластивих функцій. Разом з тим Міністерство продовжувало у 2017–2018 роках поєднувати функції як організації централізованих закупівель, так і розподілу лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів між закладами охорони здоров'я, що є діяльністю, яка потенційно містить високі корупційні ризики.

Кабінетом Міністрів України та Міністерством із 13 рекомендацій (пропозицій) Рахункової палати за результатами попереднього аудиту повністю виконано лише 4, частково – 5, не виконано – 3, одну пропозицію виконати неможливо. За таких умов порушення і недоліки набули системного характеру.

2. З метою вибору організацій для здійснення закупівель лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів та на виконання раніше наданих рекомендацій Рахункової палати, Міністерством розроблено та затверджено порядок, яким визначено механізм оцінки міжнародних спеціалізованих організацій за встановленими Урядом критеріями.

Разом з тим визначена МОЗ для вибору міжнародних спеціалізованих організацій система оцінки не передбачала показників за таким критерієм,

як умови та строки постачання матеріальних цінностей, що створює ризики несвочасного забезпечення пацієнтів лікарськими засобами, імунобіологічними препаратами (вакцинами) і медичними виробами. Як наслідок, використання бюджетних коштів є нерезультативним.

3. Закупівлі лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів із залученням міжнародних спеціалізованих організацій фактично здійснюються поза межами відносин, що установлюють правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг в Україні.

Міжнародні спеціалізовані організації розміщують на своєму веб-сайті лише відомості про оголошені тендери, повний перелік тендерної документації, зокрема кваліфікаційні вимоги до учасників закупівлі та предмет закупівлі. Водночас дані про учасників процедур закупівель, запропоновані ними цінові пропозиції та критерії визначення переможців не оприлюднюються. Як наслідок, такий механізм закупівель не забезпечує повного розуміння громадянами України того, в який саме спосіб дотримуються принципи відкритості, прозорості та конкурентних засад при проведенні закупівель за бюджетні кошти.

При цьому **Міністерство, укладаючи договори з міжнародними спеціалізованими організаціями ЮНІСЕФ і ПРООН, не забезпечило захисту інтересів української сторони. У договорах (угодах) не передбачено механізмів вирішення спорів між сторонами у закупівельному процесі під українською юрисдикцією.** Лише угода з Краун містить положення, що розгляд спорів буде проводитись із застосуванням матеріального права України.

Умови договорів (угод), укладених з усіма міжнародними спеціалізованими організаціями, фактично унеможливають контроль за використанням коштів Державного бюджету України.

4. Міністерство у 2017–2018 роках не організувало власного належного менеджменту і роботу з вирішення процедурних питань підготовки відповідних закупівель. Існуюча система формування номенклатури закупівель не зазнала змін і не забезпечувала оперативності та своєчасності визначення переліків лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів відповідно до потреб громадян України. Необхідна інформація подавалася міжнародним спеціалізованим організаціям несвочасно, що відтермінувало закупівлю матеріальних цінностей.

Так, процес визначення переліків матеріальних цінностей для закупівлі за кошти державного бюджету 2017 року розпочався у березні – квітні і тривав до грудня цього ж року. Визначення таких переліків за кошти 2018 року розпочалося наприкінці 2017 року, проте тривало до середини листопада 2018 року.

В окремих випадках створеними МОЗ робочими групами з питань профільного супроводу державних закупівель при формуванні переліків матеріальних цінностей не визначалися їх важливі медико-технічні характеристики і використовувалася недостовірна інформація щодо цін на

лікарські засоби і медичні вироби. Як наслідок, виникала необхідність уточнення предмета і обсягів закупівель.

Постійною робочою групою МОЗ з питань профільного супроводу державних закупівель не здійснювався контроль за виконанням ухвалених нею рішень щодо організації закупівель на виконання державних цільових програм і комплексних заходів програмного характеру. Більшість рішень виконувалася із затримкою або взагалі не виконувалась.

5. МОЗ і Мінфін не забезпечили належного планування коштів державного бюджету для реалізації бюджетної програми за КПКВК 2301400. Так, у бюджетних запитах на 2017–2018 роки передбачено видатки на централізовану закупівлю лікарських засобів і медичних виробів за 15 напрямками (за видами захворювань) за відсутності визначення законодавчих підстав для такого відбору, як це встановлено Переліком № 501. Як наслідок, у паспортах бюджетної програми за КПКВК 2301400 у 2017–2018 роках за цими напрямками затверджено видатки у сумі 1964609,7 тис. грн і 2820208,4 тис. грн відповідно.

Заплановані МОЗ і Мінфіном у паспортах цієї бюджетної програми видатки для закупівлі лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів на виконання державних цільових програм та заходів програмного характеру не забезпечили соціальної справедливості і захисту прав усіх громадян України на охорону здоров'я. Розподілені МОЗ фінансові ресурси, виділені з державного бюджету, дали можливість покрити обраховану потребу на такі цілі у 2017 році за 13 напрямками закупівель (видами захворювань) на рівні від 3,6 до 36 відс., 9 – від 43 до 60 відс., 4 – від 70 до 85 відс., 13 – від 91 до 101 відс., за одним напрямком на рівні 120,7 відсотка. У 2018 році за 9 напрямками закупівель – від 0,3 до 37 відс., за 3 – від 42 до 57 відс., 10 – від 67 до 76 відс., 4 – від 87 до 90 відс., 10 – від 93 до 101 відс. і 4 – більше 101 відс. (101,4 – 106,3 відсотка).

При визначенні обсягу коштів, необхідних у 2017–2019 роках для закупівлі лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) та медичних виробів, не враховувалась дебіторська заборгованість, яка обліковувалася в МОЗ за міжнародними спеціалізованими організаціями. Такий підхід до планування видатків призвів до накопичення значних обсягів запасів цих матеріальних цінностей, чим створено ризики їх невикористання у встановлені терміни придатності.

Так, при визначенні обсягу коштів державного бюджету на 2019 рік МОЗ не враховано рівень забезпеченості потреби структурних підрозділів охорони здоров'я обл(міськ)держадміністрацій та підпорядкованих МОЗ установ за рахунок наявних станом на 01.01.2019 залишків лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин), медичних виробів та вже здійснене замовлення на закупівлю за кошти 2018 року. Зокрема, лише наявні залишки матеріальних цінностей за 25 відс. номенклатурних позицій із проаналізованих покривають обраховану потребу на 2018 рік на рівні від 100 до 25860,6 відсотка.

6. У порушення вимог частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України МОЗ не створило системи внутрішнього контролю за використанням бюджетних коштів і придбаних лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів, не ідентифікувало існуючих ризиків в управлінні цією сферою діяльності. Зазначене стало основною причиною непродуктивного і нерезультативного використання бюджетних коштів і закуплених матеріальних цінностей.

Внаслідок безгосподарності та незабезпечення МОЗ контролю використання коштів державного бюджету здійснювалося з порушенням вимог договорів (угод), укладених з міжнародними спеціалізованими організаціями, зокрема:

- на рахунках міжнародних спеціалізованих організацій (ПРООН, Краун і ЮНІСЕФ) понад встановлений договорами (угодами) термін перебували кошти державного бюджету 2015–2017 років у загальній сумі 344191,8 тис. грн, з них:

кошти державного бюджету 2015 року у сумі 94642,9 тис. грн перебували у користуванні міжнародних спеціалізованих організацій (ЮНІСЕФ, ПРООН) понад встановлений договорами (угодами) термін (18 місяців) від 14,5 до 22,5 місяця. Ці кошти повернено до державного бюджету лише у вересні 2018 року та березні 2019 року відповідно;

кошти державного бюджету 2016 року у сумі 244295,0 тис. грн перебувають у користуванні міжнародних спеціалізованих організацій (ПРООН, ЮНІСЕФ, Краун) понад встановлений договорами (угодами) термін від двох до 16 місяців і станом на 01.03.2019 МОЗ не повернені. За результатами аудиту в квітні 2019 року ПРООН і Краун повернено 20018,3 тис. грн і 300,2 тис. дол. США відповідно;

кошти державного бюджету 2017 року у сумі 5253,9 тис. грн перебувають у користуванні міжнародної спеціалізованої організації ПРООН понад встановлений договором термін від 1,5 до 5 місяців і станом на 01.03.2019 МОЗ не повернені;

- через коливання курсу валюти виникли розбіжності між сумами погоджених кошторисів та проведеної МОЗ оплати. Як наслідок, ПРООН зайво перераховано кошти державного бюджету 2018 року у сумі 425,0 тис. дол. США (11615,8 тис. гривень).

Внаслідок неефективних управлінських рішень МОЗ бюджетні асигнування у сумі 512,8 тис. грн до кінця бюджетного 2018 року не використано.

6.1. Встановлено такі порушення при використанні лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) та медичних виробів, закуплених за рахунок коштів державного бюджету 2016–2017 років:

- прийнявши від міжнародної спеціалізованої організації ПРООН лікарські засоби і медичні вироби для лікування дітей і дорослих, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, та дітей, хворих на хронічні вірусні гепатити, на суму 59707,6 тис. грн з термінами придатності меншими, ніж визначено у договорах 2016 і 2017 років, МОЗ у порушення умов цих договорів не отримало від ПРООН підтвердження можливості

заміни цих засобів і виробів у разі невикористання до завершення терміну придатності;

- Міністерством прийнято від міжнародних спеціалізованих організацій Краун і ЮНІСЕФ лікарські засоби і медичні вироби для лікування дорослих, хворих на хронічні вірусні гепатити, серцево-судинні та судинно-мозкові захворювання, та вакцину для профілактики сказу з термінами придатності меншими, ніж передбачено умовами угод 2016 року, загалом на суму 57999,1 тис. гривень. При цьому гарантії щодо заміни у разі невикористання до завершення терміну придатності не надавалися через відсутність таких вимог у цих угодах.

Отже, на сьогодні створено ризики нанесення шкоди державі внаслідок втрати вказаних матеріальних цінностей, які через закінчення терміну придатності не будуть використані.

6.2. Міністерством не здійснювався моніторинг рівня забезпеченості потреби адміністративно-територіальних одиниць України і підпорядкованих МОЗ установ у лікарських засобах, імунобіологічних препаратах (вакцинах) і медичних виробих. Це є порушенням вимог Порядку № 298 і Положення № 931. У результаті:

- в закладах охорони здоров'я, на складах державних підприємств “Укрвакцина” і “Укрмедпостач” рахуються в залишках матеріальні цінності для лікування хворих на серцево-судинні та судинно-мозкові захворювання, хворих у до- та післяопераційний період з трансплантації та проведення імунопрофілактики населення на суму 44048,8 тис. грн, які від 2 до 15 місяців від дати отримання не використовуються (відповідно термін придатності їх зменшується);

- через відмови пацієнтів з трансплантованими органами від прийому закуплених лікарських засобів і наявність таких препаратів в обсязі, що перевищує потребу, створено ризики невикористання до завершення терміну придатності лікарських засобів на суму 3900,4 тис. грн (відповідно термін придатності їх зменшується). Отже, створені ризики нанесення шкоди державі внаслідок невикористання цих лікарських засобів;

- через закінчення терміну придатності загалом не використано лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів за 12 напрямками закупівель (за видами захворювань) на загальну суму 6750,7 тис. грн, а кошти державного бюджету 2015–2017 років, виділені на лікування цих захворювань, використано непродуктивно. Фактично державі завдано істотної шкоди на вказану суму, а пацієнтами не отримано необхідного лікування (з них матеріальні цінності на суму 984,9 тис. грн вже утилізовано). Зазначені факти містять ознаки кримінальних правопорушень і потребують правової оцінки правоохоронними органами.

7. Міжнародною спеціалізованою організацією за погодженням МОЗ за кошти державного бюджету 2016–2017 років для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, закуплено відповідно 17 і 18 найменувань лікарських засобів на загальну суму 47003,6 тис. грн, в

інструкціях про медичне застосування яких є обмеження щодо використання для дітей. При цьому нормативно не врегульовано питання їх призначення і не визначено умов, за яких такі лікарські засоби можуть застосовуватися.

8. МОЗ не забезпечено належного ведення бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних із закупівлею лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів, відповідно до вимог чинного законодавства. У порушення частини п'ятої статті 9 Закону № 996 матеріальні цінності на суму 18992,4 тис. грн відображено у бухгалтерському обліку лише через 2–16 місяців після отримання. Через технічні помилки і невчасне відображення у бухгалтерському обліку надходжень матеріальних цінностей, МОЗ станом на 01.01.2017, 01.01.2018 і 01.01.2019 завищено дебіторську заборгованість за договорами (угодами), укладеними з міжнародними спеціалізованими організаціями, на 3774,5, 3772,3 і 16001,3 тис. грн відповідно.

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата пропонує:

1. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених у 2017–2018 роках Міністерству охорони здоров'я України для здійснення державних закупівель із залученням спеціалізованих організацій за бюджетною програмою “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”, затвердити.

2. Про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених у 2017–2018 роках Міністерству охорони здоров'я України для здійснення державних закупівель із залученням спеціалізованих організацій за бюджетною програмою “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”, поінформувати Верховну Раду України та запропонувати розглянути їх на засіданні профільного комітету.

3. Про результати аудиту поінформувати депутатську фракцію політичної партії “Всеукраїнське об'єднання “БАТЬКІВЩИНА”.

4. Відомості про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених у 2017–2018 роках Міністерству охорони здоров'я України для здійснення державних закупівель із залученням спеціалізованих організацій за бюджетною програмою “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”, у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України і рекомендувати заслухати Міністерство охорони здоров'я України щодо виконання пропозицій, наданих за результатами аудиту.

5. Міністерству охорони здоров'я України забезпечити усунення виявлених під час аудиту недоліків і виконати надані рекомендації:

- покращити якість та ефективність договірної роботи із міжнародними спеціалізованими організаціями з метою захисту інтересів України;
- визначити механізм відбору міжнародних спеціалізованих організацій за таким критерієм, як умови та строки постачання, який встановлено постановою

Кабінету Міністрів України від 22.07.2015 № 622 “Деякі питання здійснення державних закупівель лікарських засобів та медичних виробів із залученням спеціалізованих організацій, які здійснюють закупівлі”;

- у зв'язку із закінченням строку дії Порядку вибору МОЗ спеціалізованих організацій, що здійснюють закупівлі лікарських засобів, медичних виробів та пов'язаних з цим послуг, затвердженого наказом МОЗ від 10.04.2018 № 642, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 12.04.2018 за № 445/31897, вжити заходів щодо розроблення та затвердження нового Порядку;

- забезпечити здійснення Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель контролю за виконанням іншими робочими групами та структурними підрозділами МОЗ її рішень та вимог нормативно-правових актів Міністерства щодо проведення закупівель;

- здійснювати розподіл коштів за напрямами закупівель з урахуванням досягнення мети бюджетної програми за КПКВК 2301400 у частині забезпечення соціальної справедливості і захисту прав громадян на охорону здоров'я;

- нормативно врегулювати питання планування коштів на закупівлю лікарських засобів і медичних виробів за 15 напрямами (видами захворювань), за якими відсутні законодавчі підстави;

- запровадити дієву систему внутрішнього контролю за використанням коштів державного бюджету і закуплених матеріальних цінностей;

- припинити практику приймання лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин), медичних виробів з терміном придатності меншим, ніж визначено у договорах (угодах), без підтвердження їх заміни у разі невикористання до закінчення терміну придатності;

- забезпечити належний контроль за дотриманням вимог договорів (угод), укладених із міжнародними спеціалізованими організаціями, зокрема щодо своєчасного повернення цими організаціями невикористаних коштів державного бюджету;

- запровадити практику інформування міжнародними спеціалізованими організаціями МОЗ про порушення термінів поставки матеріальних цінностей, які закуповуються за рахунок коштів державного бюджету, та обсяг штрафних санкцій, які з цієї причини сплачені постачальниками;

- спільно з міжнародними спеціалізованими організаціями визначити механізм заміни прийнятих МОЗ лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин), медичних виробів з меншим терміном придатності за наявності гарантії їх заміни у разі невикористання до завершення терміну придатності;

- забезпечити своєчасне погодження кошторисів на закупівлю лікарських засобів і медичних виробів, наданих міжнародними спеціалізованими організаціями, та інформування про використання залишку коштів після проведення закупівель, уточнення медико-технічних характеристик предмета закупівлі тощо;

- нормативно врегулювати питання призначення лікарських засобів, в інструкціях для медичного застосування яких є обмеження щодо лікування

дітей, з визначенням критеріїв їх використання;

- вжити заходів щодо проведення моніторингу рівня забезпечення потреби адміністративно-територіальних одиниць України і підпорядкованих МОЗ установ у лікарських засобах, імунобіологічних препаратах (вакцинах) і медичних виробках та за результатами визначити обсяг коштів державного бюджету на 2019 рік, необхідний для здійснення відповідних закупівель;

- забезпечити ефективне використання лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів вартістю 47949,2 тис. грн для лікування хворих на серцево-судинні та судинно-мозкові захворювання, хворих у до- та післяопераційний період з трансплантації та проведення імунопрофілактики населення, які тривалий термін з часу отримання не використовуються закладами охорони здоров'я та підпорядкованими МОЗ установами;

- притягнути до відповідальності посадових осіб, дії чи бездіяльність яких призвели до виявлених порушень.

6. Поінформувати Державне бюро розслідувань про виявлені за результатами аудиту ознаки кримінальних правопорушень.

7. Рішення Рахункової палати та Звіт оприлюднити на офіційному веб-сайті установи.

1. ПЕРЕДУМОВИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ

1.1. Підстава для аудиту

Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування (стаття 49 Конституції України).

Правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні, регулювання суспільних відносин у цій сфері визначає Закон № 2801.

Охорона здоров'я є одним з пріоритетних напрямів державної діяльності. Держава формує політику охорони здоров'я в Україні та забезпечує її реалізацію (стаття 12 Закону № 2801).

Згідно зі статтею 15 Закону № 2801 реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я, зокрема, забезпечує центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я та у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, відповідно до Положення № 267 є Міністерство охорони здоров'я.

До повноважень МОЗ згідно з Положенням № 267 належить, зокрема, забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я; здійснення організації медичної допомоги на первинному, вторинному та третинному рівні, організації надання медичної допомоги за спеціальностями, у тому числі з використанням телемедицини; здійснення моніторингу стану здоров'я населення, діяльності та ресурсного забезпечення закладів охорони здоров'я; забезпечення ефективного і цільового використання бюджетних коштів.

Правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади встановлює Закон № 922.

Верховною Радою України 19.03.2015 прийнято Закон № 269, що набрав чинності з 25.04.2015, який надав можливість Україні протягом 2015–2019 років (до 31.03.2019) здійснювати державні закупівлі лікарських засобів, імунобіологічних препаратів і медичних виробів із залученням міжнародних спеціалізованих організацій. Відповідно до пункту 7 розділу “Прикінцеві положення” Закону України від 23.11.2018 № 2629 “Про Державний бюджет України на 2019 рік” термін дії Закону № 269 продовжено до 31.03.2020.

Згідно із частиною третьою статті 2 Закону № 922 його дія не поширюється на випадки, якщо, зокрема, предметом закупівлі є товари і послуги, що підлягають закупівлі відповідно до угод щодо закупівлі, які укладаються центральним органом виконавчої влади України, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, із спеціалізованими організаціями, які здійснюють закупівлі. Закупівля таких товарів, робіт і послуг здійснюється згідно з правилами і процедурами,

установленими відповідними спеціалізованими організаціями, що здійснюють закупівлі, з урахуванням порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до підпункту 24 частини першої статті 1 Закону № 922 спеціалізовані організації, що здійснюють закупівлі, - спеціалізовані фонди, організації та механізми Організації Об'єднаних Націй, Міжнародна асоціація забезпечення медикаментами (International Dispensary Association), Королівська Агенція Великобританії (Crown Agents), Глобальний механізм із забезпечення лікарськими засобами (Global Drug Facility), Партнерство у сфері постачання та управління поставками (Partnership for Supply Chain Management), Агенція НАТО з підтримки та постачання (NATO Support and Procurement Agency), які надають урядам держав та/або центральним органам державної влади послуги з організації та проведення процедур закупівель лікарських засобів, медичних виробів та пов'язаних з цим послуг, а також товарів, робіт та послуг для забезпечення обороноздатності держави на підставі відповідних угод та відповідно до внутрішніх правил і процедур таких організацій.

У 2017–2018 роках МОЗ на виконання окремих державних програм і комплексних заходів програмного характеру затверджено кошти державного бюджету за КПКВК 2301400 у сумі **11930367,6 тис. гривень**. Крім того, у цей період надійшло лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів на суму **3445359,0 тис. грн**, які закуплені за кошти державного бюджету 2015–2016 років.

Питання забезпечення своєчасного доступу до необхідних лікарських засобів, імунобіологічних препаратів і медичних виробів стосується кожного громадянина нашої держави. З огляду на соціальну важливість цього питання і значні кошти державного бюджету обрана тема аудиту є надзвичайно актуальною.

Раніше питання ефективності використання коштів державного бюджету, виділених у 2015–2016 роках та I півріччі 2017 року МОЗ для здійснення державних закупівель із залученням спеціалізованих організацій за бюджетною програмою “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”, досліджувалося Рахунковою палатою у 2017 році. **Звіт про результати аудиту затверджено рішенням Рахункової палати від 22.08.2017 № 17-1.** За результатами аудиту поінформовано Верховну Раду України і Кабінет Міністрів України.

Проведений у 2017 році контрольний захід засвідчив наявність ризиків в організації процедурних питань таких закупівель, недосконалість системи відбору міжнародних спеціалізованих організацій, недоліків щодо захисту інтересів української сторони у договорах, укладених МОЗ з міжнародними спеціалізованими організаціями, а також недосконалість системи внутрішнього контролю за забезпеченням продуктивного, результативного і економного використання коштів державного бюджету та закуплених лікарських засобів і медичних виробів.

1.2. Цілі аудиту

- аналіз реалізації наданих Рахунковою палатою рекомендацій (пропозицій) з метою оцінки їх результативності;
- надання оцінки продуктивності, результативності, економності використання коштів державного бюджету, виділених у 2017–2018 роках для здійснення державних закупівель із залученням міжнародних спеціалізованих організацій за бюджетною програмою “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”;
- надання оцінки своєчасності та обґрунтованості управлінських рішень щодо організації закупівель лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів та їх використання, стану внутрішнього контролю у цій сфері.

1.3. Обсяг аудиту

Предмет аудиту:

- кошти Державного бюджету України (11930367,6 тис. грн), виділені МОЗ у 2017 і 2018 роках за бюджетною програмою “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру” (КПКВК 2301400) на закупівлю лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів із залученням міжнародних спеціалізованих організацій та пов’язаних із їх закупівлею управлінських та інших послуг;
- залишки станом на 01.01.2017 лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів, закуплених за кошти державного бюджету за КПКВК 2301400;
- лікарські засоби, імунобіологічні препарати (вакцини) і медичні вироби, закуплені за кошти державного бюджету на 2015–2018 роки за КПКВК 2301400 і отримані МОЗ у 2017–2018 роках;
- законодавчі, нормативно-правові, організаційно-розпорядчі та інші акти, управлінські рішення щодо отримання і використання коштів, виділених на закупівлю лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів із залученням міжнародних спеціалізованих організацій та пов’язаних із їх закупівлею управлінських та інших послуг, і закуплених лікарських засобів і медичних виробів;
- бюджетна звітність; первинні документи та документи бухгалтерського обліку; бюджетні запити, паспорти бюджетної програми, звіти про їх виконання та інші документи МОЗ, що відображають його діяльність та стосуються предмета аудиту.

Об’єктом аудиту – МОЗ, що є головним розпорядником бюджетних коштів.

За результатами аудиту **складено акт**, який підписано із зауваженнями.

1.4. Методика та методи аудиту

Під час аудиту використано матеріали пілотного аудиту ефективності, звіт про результати якого затверджено рішенням Рахункової палати від 13.09.2017 № 18-4.

Головна увага приділялася питанням продуктивного, результативного та економного використання коштів державного бюджету, виділених МОЗ для закупівель лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів із залученням міжнародних спеціалізованих організацій та придбаних матеріальних цінностей. Водночас, оскільки обрана тема аудиту є складною і потребує комплексного підходу, додатково використано елементи аудиту відповідності.

Під час аудиту застосовано такі методи:

- аналіз нормативно-правових, адміністративних, організаційно-розпорядчих актів і документів, що регулюють організаційне і фінансове забезпечення закупівель лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів із залученням міжнародних спеціалізованих організацій;
- аналіз обґрунтованості планування МОЗ видатків державного бюджету на вказані цілі;
- перевірка дотримання законодавства при укладанні угод (договорів) та їх виконанні;
- оцінка обґрунтованості та своєчасності прийняття управлінських рішень щодо закупівель міжнародними спеціалізованими організаціями лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів та їх використання;
- перевірка і аналіз показників бюджетної та фінансової звітності з питань аудиту;
- аналіз здійснених видатків і досягнутих результатів;
- опрацювання відповідей з досліджуваного питання, отриманих на запити Рахункової палати від міжнародної спеціалізованої організації Краун, 23-х структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обл(міськ)держадміністрацій, 89 закладів охорони здоров'я.

Довідково. ЮНІСЕФ на запит Рахункової палати¹ повідомив, що майно, засоби та активи ЮНІСЕФ незалежно від місця розташування та особи, в розпорядженні якої вони знаходяться, не підлягають обшуку, реквізиції, арешту, відчуженню або будь-якій іншій формі втручання шляхом здійснення виконавчих, адміністративних, судових або законодавчих дій. Архіви ЮНІСЕФ та загалом всі документи, що належать ЮНІСЕФ, незалежно від місця розташування та осіб, в розпорядженні яких вони знаходяться, є недоторканими. ПРООН на запит Рахункової палати відповіді взагалі не надала;

- опитування посадових осіб об'єкта аудиту;
- аналіз даних попереднього аудиту Рахункової палати, що стосується обраної теми.

З боку МОЗ постійно мали місце факти несвоєчасного та не в повному

¹ Лист Рахункової палати від 28.12.2018 № 05-3012.

обсязі надання документів та інформації щодо предмета аудиту. МОЗ неодноразово зверталось до контрольної групи Рахункової палати щодо перенесення терміну надання документів та інформації на 12–30 днів, пояснюючи це підготовкою Бюджетної декларації на 2020–2022 роки і річної фінансової звітності, відсутністю відповідальних посадових осіб, тимчасовою непрацездатністю та значною навантаженістю у роботі працівників.

Для цілей аудиту використано інформацію щодо нормативно-правового регулювання питань, пов'язаних з використанням коштів державного бюджету, виділених МОЗ для здійснення державних закупівель із залученням спеціалізованих організацій за бюджетною програмою за КПКВК 2301400 “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”, підготовлену департаментом з питань правового забезпечення у 2018 році.

2. РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ

2.1. Оцінка виконання Міністерством охорони здоров'я України рекомендацій (пропозицій) Рахункової палати за результатами попереднього аудиту

2.1.1. Заходи, вжиті МОЗ на виконання рекомендацій (пропозицій) Рахункової палати за результатами попереднього аудиту, неповні, а недоліки і порушення набули системного характеру.

Рахункова палата у 2017 році провела аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених МОЗ у 2015-2016 роках і I півріччі 2017 року для здійснення державних закупівель із залученням спеціалізованих організацій за бюджетною програмою “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру” (звіт затверджено рішенням Рахункової палати від 22.08.2017 № 17-1).

За результатами цього аудиту надано 13 рекомендацій, з них 4 – Кабінетові Міністрів України, 9 – МОЗ.

2.1.2. Виявлений стан справ і висновки

Кабінету Міністрів України *рекомендовано:*

- визначити механізм вибору міжнародних спеціалізованих організацій відповідно до критеріїв, встановлених Постановою № 622.

Як встановлено аудитом, МОЗ наказом від 10.04.2018 № 642 затверджено Порядок вибору МОЗ України спеціалізованих організацій, що здійснюють закупівлі лікарських засобів, медичних виробів та пов'язаних з цим послуг (zareєстровано в Мін'юсті 12.04.2018 за № 445/31897), який з 31.03.2019 втратив чинність. Цим Порядком визначено систему оцінки міжнародних спеціалізованих організацій, показники та їх питому вагу відповідно до критеріїв оцінювання, встановлених Урядом. Отже, **пропозиція Рахункової палати виконана.** Разом з тим система оцінки не передбачає показників для вибору міжнародних спеціалізованих організацій за критерієм “умови та

строки постачання”.

Довідково. За інформацією МОЗ (лист від 20.03.2019 № 13-04/06/7340), врахування термінів поставки лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів не є можливим на етапі проведення відбору міжнародних спеціалізованих організацій, оскільки інформація про орієнтовні терміни постачання залежить, зокрема, від обсягів замовлення та результатів проведення тендерних процедур;

- розробити механізм визначення державних підприємств МОЗ для здійснення супроводу державних закупівель із залученням міжнародних спеціалізованих організацій.

Кабінетом Міністрів України постановою від 21.03.2018 № 206 внесено зміни до Постанови № 622, якими лише доповнено характеристики державних підприємств МОЗ для здійснення супроводу державних закупівель із залученням міжнародних спеціалізованих організацій. Такий супровід здійснюють, зокрема, державні підприємства МОЗ, забезпечені необхідними виробничими потужностями.

Отже, **пропозиція Рахункової палати виконана.** Водночас у МОЗ відсутні обґрунтування щодо вибору міжнародними спеціалізованими організаціями державних підприємств для здійснення супроводу державних закупівель у розрізі напрямів;

- доручити МОЗ розробити і затвердити порядок використання залишків лікарських засобів і медичних виробів, закуплених за рахунок бюджетних коштів у попередніх роках, для надання медичної допомоги у розрізі інших захворювань у поточному році на виконання вимог абзацу другого пункту 12 Порядку № 298.

МОЗ наказом від 15.05.2018 № 931 затвердило Положення про збір заявок, розподіл, перерозподіл та використання лікарських засобів, медичних виробів, інших товарів, їх залишків і послуг, придбаних МОЗ України за рахунок бюджетних коштів для забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру. У розділі IV “Моніторинг за використанням залишків товарів та їх перерозподіл” цього Положення визначено умови і порядок використання залишків товарів, закуплених за рахунок бюджетних коштів у попередніх роках для надання медичної допомоги у розрізі інших захворювань.

Довідково. Підставами для перерозподілу є (пункт 3 розділу IV Положення № 931):

- повідомлення (листи) структурних підрозділів з питань охорони здоров'я та підпорядкованих установ щодо залишків товарів, які засвідчують прогнозовану неможливість їх використання у зв'язку із завершенням строків придатності за відповідним напрямом для надання медичної допомоги з певного захворювання;

- повідомлення структурних підрозділів з питань охорони здоров'я та підпорядкованих установ про додаткову фактичну потребу у товарах, яку неможливо було спрогнозувати та передбачити у бюджетному періоді.

Перерозподіл та використання залишків товарів, окрім імунобіологічних препаратів (вакцин), що перерозподіляються та використовуються з урахуванням вимог відповідного законодавства, здійснюється згідно з висновком Медичного департаменту або Управління громадського здоров'я та у разі необхідності інших структурних підрозділів МОЗ про можливість такого використання товарів для надання медичної допомоги за іншими напрямками (захворюваннями). Такий перерозподіл здійснюється шляхом видання наказу МОЗ у строки,

визначені для розподілу товарів (до змін, внесених згідно з наказом від 05.02.2019 № 315).
Отже, **пропозиція Рахункової палати виконана.**

Разом з тим Кабінетом Міністрів України не забезпечено виконання пропозиції Рахункової палати *рекомендувати органам місцевого самоврядування забезпечити ефективне використання лікарських засобів і медичних виробів, закуплених коштом державного бюджету, та посилити персональну відповідальність керівників закладів охорони здоров'я за їх невикористання до завершення терміну придатності.*

Аудитом встановлено випадки невикористання лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів, закуплених коштом державного бюджету 2015–2017 років, через завершення терміну їх придатності. **Пропозиція Рахункової палати не виконана.**

МОЗ запропоновано:

- *опрацювати питання внесення змін до чинних розпорядчих актів, які регулюють у 2017 році діяльність робочих груп з питань профільного супроводу державних закупівель, зокрема в частині визначення чітких термінів для формування і затвердження ними номенклатури лікарських засобів і медичних виробів та відповідальності за прийняті рішення.*

Наказом МОЗ від 10.04.2018 № 641 внесено зміни до Порядку підготовки пропозицій до номенклатури № 199, якими передбачено, що завершення формування номенклатури здійснюється у грудні року, що передує наступному бюджетному року. Водночас ця **умова визначає термін підготовки номенклатури лікарських засобів і медичних виробів, що будуть закуповуватися коштом державного бюджету 2019 року.**

Наказом також внесено зміни до Положення про групи технічного супроводу Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель, затвердженого наказом МОЗ від 02.03.2017 № 199. Зокрема, передбачено, що “у випадку порушення членами Групи технічного супроводу вимог цього Положення голова Групи технічного супроводу або голова Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель може звертатися до Державного секретаря МОЗ України з метою застосування дисциплінарної відповідальності до цих членів групи”. Проте, незважаючи на наявність випадків неякісної підготовки номенклатури у період, що підлягав аудиту, голова Групи технічного супроводу або голова Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель не зверталися до Державного секретаря МОЗ України щодо притягнення членів групи до дисциплінарної відповідальності. Таким чином, **пропозиція Рахункової палати виконана частково;**

- *при формуванні переліку лікарських засобів і медичних виробів, які закуповуються коштом державного бюджету міжнародними спеціалізованими організаціями, не допускати включення до нього лікарських засобів із низькою ефективністю та небезпекою при застосуванні.*

Аудитом встановлено, що МОЗ прийнято лікарські засоби для лікування

онкологічних і онкогематологічних захворювань у дітей на загальну суму 47003,6 тис. грн, у інструкціях для медичного застосування яких є обмеження щодо лікування дітей. Отже, **пропозиція Рахункової палати не виконана;**

- ініціювати внесення змін до умов договорів, укладених з міжнародними спеціалізованими організаціями, у частині відповідальності за порушення термінів постачання лікарських засобів і медичних виробів для виконання національних програм у галузі охорони здоров'я.

Договорами (угодами), укладеними МОЗ із ЮНІСЕФ, Краун, ПРООН, що здійснюють закупівлі за кошти державного бюджету 2017–2018 років, штрафні санкції за порушення термінів постачання матеріальних цінностей не передбачено.

За інформацією МОЗ (лист від 06.08.2018 № 13-04/15/20781), відповідно до стандартних меморандумів про взаєморозуміння ЮНІСЕФ не несе відповідальності у зв'язку із затримкою доставки лікарських засобів та медичних виробів. Проте контракти ЮНІСЕФ із постачальниками зазвичай містять положення про відшкодування збитків, і в разі їх наявності будь-яка сума перераховується на користь України.

ПРООН є невід'ємною частиною ООН, на яку в повному обсязі розповсюджується дія Конвенції про імунітети та привілеї ООН. У квітні 1966 року Україна приєдналася до цієї Конвенції. Отже, у зв'язку зі своїм особливим статусом, визнаним Україною, ПРООН не включає до угод положення, що стосуються штрафів та/або компенсації збитків.

Краун не має досвіду включення до контрактів з іншими урядами умов щодо відповідальності за порушення термінів поставки лікарських засобів та медичних виробів. Однак всі контракти, що укладає Краун з постачальниками, містять положення, які дають змогу застосовувати санкції до постачальників. Так, завдяки штрафним санкціям до постачальників у процесі здійснення поставок за кошти державного бюджету 2016 року додатково закуплено лікарські засоби та медичні вироби за такими напрямками: “Централізована закупівля тест-систем для діагностики ВІЛ-інфекції, супроводу антиретровірусної терапії та моніторингу перебігу ВІЛ-інфекції у хворих, визначення резистентності вірусу, проведення референт-досліджень” (9,8 тис. дол. США); “Репродуктивне здоров'я. Централізована закупівля контрацептивів для жінок з тяжкими захворюваннями” (3,3 тис. дол. США); “Централізована закупівля лікарських засобів і виробів медичного призначення для забезпечення розвитку донорства крові та її компонентів” (1,4 тис. дол. США).

Враховуючи викладене, **виконати пропозицію Рахункової палати неможливо;**

- припинити практику закупівлі лікарських засобів з обмеженим терміном придатності.

За інформацією МОЗ (лист від 06.08.2018 № 13-04/15/20781), приймання матеріальних цінностей з обмеженим терміном придатності можливе лише з дотриманням таких умов:

- обґрунтована нагальна потреба пацієнтів у відповідних лікарських засобах і медичних виробках;

- підтвердження відповідними закладами охорони здоров'я, установами та групами експертів та фахівців, що залучаються до роботи Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель, потреби у цих лікарських засобах, імунобіологічних препаратах (вакцинах) і медичних виробках;

- наявність гарантійних листів щодо заміни матеріальних цінностей у разі неможливості їх споживання/використання до завершення терміну придатності.

Водночас за результатами аудиту встановлено випадки недотримання вищезазначених умов, зокрема приймання МОЗ лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів з меншими, ніж визначено договорами (угодами), термінами, за відсутності гарантійних листів щодо їх заміни. Отже, **пропозиція Рахункової палати виконана частково;**

- *забезпечити дієвий контроль за ефективним використанням лікарських засобів і медичних виробів.*

Змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 123 до Порядку № 298, передбачено, що МОЗ проводить моніторинг рівня забезпечення закладів охорони здоров'я товарами і послугами та перерозподіляє їх залишки згідно з фактичною потребою, зазначеною в заявках. Перерозподіл товарів також може здійснюватися закладами охорони здоров'я, підпорядкованими установами самостійно, за взаємним погодженням, з наданням до МОЗ та відповідного структурного підрозділу з питань охорони здоров'я після здійснення перерозподілу підтвердних документів.

Крім того, передбачено, що структурні підрозділи з питань охорони здоров'я, підпорядковані установи, заклади охорони здоров'я забезпечують першочергове використання лікарських засобів і медичних виробів з меншим строком придатності. У разі прогнозованої неможливості використання лікарських засобів та медичних виробів структурні підрозділи з питань охорони здоров'я, підпорядковані установи, заклади охорони здоров'я зобов'язані ініціювати до МОЗ перерозподіл.

З метою удосконалення механізму збору заявок, розподілу, перерозподілу та використання лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин), медичних виробів, медичного обладнання, інших товарів і послуг, придбаних за рахунок бюджетних коштів, Міністерством затверджено Положення № 931.

Разом з тим аудит засвідчив, що МОЗ не забезпечено здійснення щомісячного аналізу, проведення моніторингу рівня забезпечення закладів охорони здоров'я товарами та надання за їх результатами пропозицій щодо ефективного та раціонального використання бюджетних коштів і товарів, як це передбачено Положенням № 931.

Зокрема, станом на 01.01.2019 у закладах охорони здоров'я і на складі ДП “Укрвакцина” і ДП “Укрмедпостач” зберігаються лікарські засоби, імунобіологічні препарати (вакцини) і медичні вироби на загальну суму 44048,8 тис. грн, які від 2-х до 15-ти місяців від дати їх отримання не

використовуються. Отже, **пропозиція Рахункової палати виконана частково;**

- забезпечити своєчасне погодження кошторисів витрат на закупівлю лікарських засобів і медичних виробів, наданих міжнародними спеціалізованими організаціями.

Наказом МОЗ² встановлено строки погодження МОЗ кошторису, що подається міжнародними спеціалізованими організаціями, за умови його відповідності інформації щодо предмета закупівлі (технічному завданню), яка визначена у відповідних договорах, та іншим вимогам законодавства, а також умовам угод (договорів). Цей строк становить чотири робочі дні з моменту надходження їх до МОЗ.

Під час аудиту встановлено випадки тривалого погодження МОЗ кошторисів (до 45 робочих днів від встановленого договорами (угодами) терміну). Отже, **пропозиція Рахункової палати виконана частково;**

- розробити і затвердити розпорядчий документ з визначенням терміну, впродовж якого здійснюється розподіл поставлених міжнародними спеціалізованими організаціями лікарських засобів і медичних виробів, та забезпечити його виконання.

У пункті 2 розділу III “Розподіл товарів” Положення № 931 визначено, що розподіл товарів здійснюється у загальний строк, що не перевищує 8 робочих днів з дати надходження до Департаменту економіки і фінансової політики МОЗ первинних документів, у разі відповідності таких документів вимогам законодавства (до змін, внесених згідно з наказом від 05.02.2019 № 315). **Пропозиція Рахункової палати виконана;**

- притягти до відповідальності винних у виявлених порушеннях посадових осіб. **Пропозиція Рахункової палати не виконана.**

Таким чином, **Кабінетом Міністрів України не забезпечено виконання рекомендацій Рахункової палати, а Міністерством не вжито заходів щодо усунення виявлених порушень і недоліків. Із 13 рекомендацій (пропозицій) Рахункової палати повністю виконано лише 4, частково – 5, не виконано – 3, одну пропозицію виконати неможливо.**

2.1.3. Рекомендації МОЗ:

- визначити механізм вибору міжнародних спеціалізованих організацій за таким критерієм, як умови та строки постачання, який передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 22.07.2015 № 622 “Деякі питання здійснення державних закупівель лікарських засобів та медичних виробів із залученням спеціалізованих організацій, які здійснюють закупівлі”;

- у зв'язку із закінченням терміну дії Порядку вибору МОЗ України спеціалізованих організацій, що здійснюють закупівлі лікарських засобів, медичних виробів та пов'язаних з цим послуг, затвердженого наказом МОЗ від 10.04.2018 № 642, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 12.04.2018 за № 445/31897, вжити заходів щодо розроблення та затвердження нового Порядку.

² Від 10.04.2018 № 637 “Про погодження кошторисів в МОЗ України, які подають спеціалізовані організації, що здійснюють закупівлі”.

2.2. Оцінка організаційної роботи Міністерства охорони здоров'я України щодо закупівель лікарських засобів, імунобіологічних препаратів і медичних виробів за бюджетні кошти на виконання державних цільових програм і комплексних заходів програмного характеру за рахунок коштів державного бюджету 2017–2018 років

2.2.1 Процес із визначення і затвердження переліків лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів, як і раніше, був тривалим. У 2017 році він розпочався у березні – квітні і тривав до грудня, у 2018 році – з кінця 2017 року і до середини листопада 2018 року.

При формуванні номенклатури за окремими позиціями лікарських засобів та медичних виробів створеними МОЗ робочими групами з питань профільного супроводу державних закупівель не визначалися важливі їх медико-технічні характеристики. Про це неодноразово наголошувалося міжнародною спеціалізованою організацією в процесі закупівлі. Визначення цін на деякі позиції лікарських засобів, які включено до номенклатури 2017 року, здійснювалося без врахування достовірної інформації про них, що в подальшому призводило до зменшення обсягів закупівлі матеріальних цінностей. Як наслідок, закупівлі міжнародними спеціалізованими організаціями здійснювалися із затримками, а заклади охорони здоров'я своєчасно не отримували необхідних лікарських засобів і медичних виробів для надання медичної допомоги пацієнтам.

Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель не здійснювався контроль за виконанням прийнятих нею рішень щодо закупівлі матеріальних цінностей. Більшість рішень виконувалася із тривалою затримкою або залишилася взагалі невиконаною. При організації закупівель робочими групами з питань профільного супроводу закупівель також не дотримувалися вимоги розпорядчих актів МОЗ.

2.2.2. Законодавча база

Міністерством наказами від 22.03.2017 № 319 і від 28.03.2017 № 334 (втратили чинність згідно з наказом від 22.03.2019 № 632) затверджено склади груп експертів і фахівців та груп технічного супроводу, що залучаються до роботи Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель. Повноваження цих груп визначено у Положенні № 200 і Наказі № 199.

Крім того, Наказом МОЗ № 199 затверджено Порядок підготовки пропозицій до номенклатури № 199, згідно з яким “рішення групи із пропозиціями до номенклатури лікарських засобів та/чи медичних виробів за формою, наведеною у додатку до Положення про групи технічного супроводу Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель, затвердженого цим наказом, підписується всіма членами групи та разом із відповідним протоколом групи оприлюднюється на офіційному веб-сайті МОЗ України для обговорення протягом 5 днів з дня його прийняття із зазначенням строку для подання пропозицій. У разі надходження пропозицій щодо змін та/або

доповнень до оприлюдненого рішення групи, такі пропозиції додатково опрацьовуються на засіданні групи та у разі їх обґрунтованості до пропозиції до номенклатури вносяться відповідні зміни. Оформлена за формою пропозиція до номенклатури разом з копією протоколу групи про прийняття пропозиції до номенклатури, яка була оприлюднена, та копією протоколу групи про прийняття остаточної пропозиції до номенклатури передається Постійній робочій групі МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель. *Протягом трьох робочих днів* з моменту отримання пропозиції до номенклатури по певному напрямку, перевіrivши наявність обґрунтувань щодо внесення змін до кінцевої пропозиції до номенклатури Постійна робоча група МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель приймає рішення щодо її погодження” (пункти 8, 9, 10 Порядку).

МОЗ затверджено Порядок підготовки інформації щодо предмета закупівлі № 199, яким передбачено, що “винесення для затвердження Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель інформації щодо предмета закупівлі здійснюється *не пізніше 10 робочих днів* з дати збору потреби регіонів у лікарських засобах та медичних виробів на відповідний бюджетний рік (пункт 2). Інформація щодо предмета закупівлі та протокол групи передається до відділу організації та супроводу державних закупівель Департаменту економіки і фінансової політики МОЗ для роботи, про що робиться відповідний запис у журналі реєстрації Інформації щодо предмета закупівлі” (пункт 9).

Прийняття номенклатури лікарських засобів, медичних виробів, медичної техніки та інших товарів, робіт і послуг, що закуповуються на виконання державних цільових програм та комплексних заходів програмного характеру МОЗ за державні кошти у відповідному бюджетному році; затвердження за погодженням з Департаментом економіки і фінансової політики та Управлінням бухгалтерського обліку і фінансової звітності інформації щодо предмета закупівлі та за необхідності внесення змін до неї тощо здійснюється згідно з Положенням Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель (наказ МОЗ від 17.01.2017 № 32).

Переліки лікарських засобів та медичних виробів, які закуповуються на підставі угод (договорів) щодо закупівлі із спеціалізованими організаціями, які здійснюють закупівлі за напрямами використання бюджетних коштів у 2017 і 2018 роках за КПКВК 2301400, затверджені постановами Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 494 і від 28.03.2018 № 278 відповідно.

2.2.3. Виявлений стан справ та висновки

Аудитом встановлено, що з метою закупівлі лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин), медичних виробів на виконання державних цільових програм і комплексних заходів програмного характеру Міністерством у 2017–2018 роках формувалася номенклатура закупівлі, визначалися медико-технічні характеристики (інформація щодо предмета закупівлі) та обсяги закупівлі.

Для підготовки пропозицій до номенклатури МОЗ у березні 2017 року утворено і затверджено склад груп експертів та фахівців за 41 напрямом закупівель (видами захворювань) і склад груп технічного супроводу за 23 напрямами закупівель (видами захворювань). Повноваження цих груп визначено відповідними положеннями.

Довідково. Згідно з Положенням № 200 і Наказом № 199 ці групи утворено з метою забезпечення супроводу роботи Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель. Зокрема, до групи експертів та фахівців входять спеціалісти, що мають необхідні спеціальні знання та на підставі висновків яких Постійна робоча група та група технічного супроводу приймають свої рішення.

Групу технічного супроводу утворено для підготовки пропозицій до номенклатури лікарських засобів та медичних виробів, що закуповуватимуться у відповідному році, та розроблення і прийняття інформації про необхідні технічні, якісні та кількісні характеристики предмета закупівлі (медико-технічні (технічні) вимоги); розгляду пропозицій щодо внесення змін до неї; погодження її структурними підрозділами МОЗ та за необхідності Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель.

МОЗ наказом від 15.03.2019 № 591³ ліквідувало групи технічного супроводу та наказом від 04.04.2019 № 725⁴ оновило склад груп експертів та фахівців.

Прийняття номенклатури і затвердження інформацій щодо предмета закупівлі здійснювалось утвореною у січні 2017 року Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель (голова групи – заступник Міністра з питань європейської інтеграції Стефанишина О. А.).

Довідково. Згідно з пунктом 1 Положення № 32 (у редакції з 12.01.2018) Постійна робоча група МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель є консультативно-дорадчим органом, який утворюється з метою організації роботи профільного супроводу закупівель на виконання державних цільових програм та комплексних заходів програмного характеру МОЗ України за державні кошти, у тому числі закупівель із залученням спеціалізованих організацій.

Наказом МОЗ від 15.03.2019 № 582⁵ оновлено Положення про Постійну робочу групу МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель.

Як встановлено аудитом, робота з підготовки пропозицій до номенклатури на 2017 рік за 10 напрямами закупівель (видами захворювань), закупівля за якими досліджувалася під час аудиту, розпочалася робочими групами з питань профільного супроводу державних закупівель у березні – квітні відповідного року. Затвердження Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель проектів номенклатури здійснювалося у квітні. Включення до переліку, який затверджувався Кабінетом Міністрів України, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів здійснювалося поетапно і тривало з липня до грудня 2017 року.

На 2018 рік за 11 напрямами закупівель (видами захворювань) процес

³ “Про внесення змін до наказу МОЗ від 02.03.2017 № 200 та визнання таким, що втратив чинність, наказ МОЗ від 02.03.2017 № 199”.

⁴ “Про затвердження складу груп експертів та фахівців, що залучаються до роботи Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу закупівель”.

⁵ “Про внесення змін до Положення про Постійну робочу групу МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель та визнання таким, що втратив чинність наказ МОЗ”.

підготовки пропозицій до номенклатури вказаними групами розпочався наприкінці 2017 року (листопад-грудень) і на початку 2018 року. Проекти номенклатури затверджувалися Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель упродовж лютого – травня 2018 року та наказами МОЗ – у період з лютого по вересень 2018 року. Включення до переліку лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів також здійснювалося поетапно і тривало з березня до середини листопада 2018 року.

Отже, робота з формування номенклатури для закупівель за кошти державного бюджету 2017–2018 років була тривалою у часі і завершилася майже наприкінці цих років. Як наслідок, міжнародними спеціалізованими організаціями завчасно не розпочато процесу закупівлі лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів за кошти державного бюджету 2017–2018 років.

У липні 2018 року за рішенням Міністерства⁶ утворено ще одну робочу групу з питань перегляду номенклатури лікарських засобів та медичних виробів, затверджено її персональний склад (голова – заступник Міністра з питань європейської інтеграції Стефанишина О. А.) та положення про цю групу.

Довідково. Згідно з Положенням про робочу групу з питань перегляду номенклатур лікарських засобів та медичних виробів, що закуповуються для забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру, ця робоча група також є консультативно-дорадчим органом при МОЗ. Її завдання – забезпечення перегляду номенклатур лікарських засобів та медичних виробів, внесення пропозицій групам експертів та фахівців і групам технічного супроводу для аналізу при формуванні відповідних номенклатур.

Таким чином, повноваження, надані цій групі, до 15.03.2019 відповідали повноваженням інших робочих груп з питань профільного супроводу державних закупівель (експертів та фахівців, технічного супроводу) в частині розгляду і внесення змін до номенклатури.

Аудит засвідчив, що групами технічного супроводу формування пропозицій до номенклатури у 2017 і 2018 роках здійснювалося з порушенням вимог затвердженого МОЗ Порядку підготовки пропозицій до номенклатури № 199.

Так, пропозиції до номенклатури лікарських засобів і медичних виробів, що мали закуповуватися за кошти держбюджету 2018 року для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, які підготовлено робочою групою з питань профільного супроводу державних закупівель (експертів та фахівців) 19.01.2018 (протокол № 29), **взагалі не розглянуто на засіданні групи технічного супроводу.** Документи, що підтверджують розгляд і погодження групою номенклатури за вказаним напрямом у Міністерстві відсутні. У результаті **всупереч вимогам цього Порядку рішення** щодо оприлюднення на офіційному веб-сайті МОЗ для подальшого громадського обговорення номенклатури **Постійною робочою групою МОЗ України з питань**

⁶ Наказ МОЗ від 31.07.2018 № 1421 “Про забезпечення перегляду номенклатур лікарських засобів та медичних виробів, що закуповуються для забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”.

профільного супроводу державних закупівель **приймалося 02.02.2018 (протокол № 5) на підставі протоколу засідання експертів та фахівців.** Цей протокол не містив даних щодо орієнтовних цін на лікарські засоби та медичні вироби. **Лише через 28 і 50 робочих днів після затвердження** Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель **номенклатури (22.02.2018, протокол № 8) групою технічного супроводу (протоколи від 04.04.2018 № 4 і від 08.05.2018 № 6) розглянуто орієнтовні ціни на лікарські засоби і медичні вироби,** які в подальшому погоджено на засіданні Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель.

Крім того, **протоколи груп технічного супроводу у 2017 році за 3-ма із 10-ти напрямів закупівель (видами захворювань) та у 2018 році за 7-ма із 11-ти напрямів закупівель (видами захворювань), які досліджувалися під час аудиту, не містили показників щодо цін на лікарські засоби та медичні вироби, що закуповуватимуться у 2017–2018 роках, як це передбачено формою протоколу (додаток до Порядку підготовки пропозицій до номенклатури № 199).** У результаті рішення про оприлюднення на офіційному веб-сайті МОЗ номенклатури для подальшого громадського обговорення та її погодження Постійною робочою групою приймалися за відсутності такої інформації. Однак **погодження номенклатури Постійною робочою групою до оприлюднення для подальшого громадського обговорення не узгоджується з вимогами пунктів 8, 9 і 10 цього Порядку. Лише через 6–27 робочих днів у 2017 році та через 24 робочі дні і до майже двох місяців у 2018 році після затвердження номенклатури Постійною робочою групою, іншими робочими групами з питань профільного супроводу державних закупівель (група технічного супроводу) здійснювався розгляд цін на лікарські засоби та медичні вироби. При цьому погодження цін на лікарські засоби та медичні вироби Постійною робочою групою у 2017 році не здійснювалось, в подальшому Міністерством видавався наказ про затвердження номенклатури.**

При складанні номенклатури лікарських засобів і медичних виробів, що закуповуватимуться у 2017–2018 роках, групи технічного супроводу враховували ціни закупівель попередніх років, дані реєстру оптово-відпускних цін та використовували інформацію міжнародних спеціалізованих організацій і дані з доступних джерел. Однак **ціни на окремі позиції лікарських засобів були недостовірними.**

Наприклад, за інформацією ПРООН (лист від 28.03.2018 № UKR/HP/CE/2018/161), незважаючи на те, що ціни на більшість лікарських засобів для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, нижчі або аналогічні тим, які отримані в рамках попереднього циклу закупівель за бюджетні кошти 2016 року, міжнародна спеціалізована організація зіткнулася з дефіцитом коштів. Ціни, які зазначені МОЗ у технічній специфікації та використані для розрахунку потреби у 2017 році, не відповідали тим, які отримані ПРООН у попередньому закупівельному циклі. Причиною цього, зокрема, є те, що ціни, надані МОЗ, зафіксовані у гривні. Коливання

валютного курсу призводить до зниження доларового еквіваленту цін, що не відповідає цінам у доларах США, отриманим ПРООН у попередньому циклі, та ринковим цінам. У результаті **помилки у визначенні ціни на лікарські засоби за 83 позиціями** для вказаної категорії хворих призвели до зменшення кількості лікарських засобів **на 14,8–21,6 відс. порівняно з орієнтовною їх кількістю** (з урахуванням обсягу фінансування), **визначеною у Переліку № 494**. Постачання цих лікарських засобів МОЗ у 2017–2018 роках на виконання договору від 27.07.2017 № 1/61 здійснювалося ПРООН у зменшених обсягах, визначених у кошторисі на поставку товару.

Як встановлено аудитом, сформована номенклатура лікарських засобів і медичних виробів надсилалася структурним підрозділам з питань охорони здоров'я обл(міськ)держадміністрацій та установам, підпорядкованим МОЗ. **Збір заявок структурних підрозділів з питань охорони здоров'я і установ Міністерством у 2017 році розпочинався лише з травня, а у 2018 році – з березня**. Однак цей процес у 2017 році Міністерством затягнувся до жовтня – листопада.

Встановлено, що **через відсутність належного внутрішнього контролю МОЗ визначення у 2017 році обсягу видатків (квоти) за напрямом “Закупівля медикаментів для дітей, хворих на хронічний вірусний гепатит” для м. Києва проведено вперше 23.08.2017 на підставі застарілих статистичних даних щодо кількості хворих, які потребують такого лікування**. У результаті виділеної квоти у розмірі 91,0 тис. грн, як зазначено у листі Департаменту охорони здоров'я виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) від 19.09.2017 № 061-10037/05.03, вистачило для забезпечення лише 2 із 29 осіб, які потребують медикаментозного лікування. Враховуючи це, **рішення про повторний збір заявок Міністерством прийнято 17.10.2017, тобто майже через 1,5 місяця від дати подання першої заявки**.

У порушення вимог пункту 2 Порядку підготовки інформації щодо предмета закупівлі № 199⁷ Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель у 2018 році така інформація за чотирма напрямами⁸ затверджувалася на 7–34 робочі дні пізніше визначеного терміну.

Довідково. Згідно з листом МОЗ від 12.04.2018 № 10.3-13/9465 подання заявок структурними підрозділами з питань охорони здоров'я обл(міськ)держадміністрацій за напрямом “Закупівля медикаментів для дітей, хворих на хронічний вірусний гепатит” здійснюється до 18.04.2018. Інформація щодо предмета закупівлі за цим напрямом затверджена Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель 23.06.2018 (протокол № 30), що є порушенням визначеного терміну (на 34 робочі дні пізніше від дати надання заявки щодо потреби).

⁷ Затвердження Постійною робочою групою інформації щодо предмета закупівлі здійснюється не пізніше 10 робочих днів з дати збору потреби регіонів у лікарських засобах та медичних виробів.

⁸ “Закупівля лікарських засобів та медичних виробів для закладів охорони здоров'я для забезпечення лікування хворих із серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями”, “Закупівля медикаментів для хворих на вірусні гепатити В і С”, “Закупівля лікарських засобів та медичних виробів для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання”, “Закупівля медикаментів для дітей, хворих на хронічний вірусний гепатит”.

Разом з тим **журнал реєстрації інформації** щодо предмета закупівлі у МОЗ не ведеться, що є **порушенням пункту 9 Порядку підготовки інформації щодо предмета закупівлі № 199**.

Аудит засвідчив, що Постійна робоча група МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель після прийняття рішень, пов'язаних із закупівлями лікарських засобів і медичних виробів, не здійснювала контролю за їх виконанням іншими робочими групами з питань профільного супроводу державних закупівель і структурними підрозділами МОЗ. Як наслідок, **такі рішення у багатьох випадках виконувалися з порушенням встановлених термінів (на 8–60 робочих днів), а деякі взагалі не виконано**.

Наприклад, Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель прийнято рішення відділу організації і забезпечення державних закупівель внести зміни до договорів (угод) від 11.10.2016 № 1/51, від 27.07.2017 №1/61 і від 27.10.2016 № 1/57, якими передбачити закупівлю ПРООН і Краун восьми позицій лікарських засобів і медичних виробів для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, дорослих, хворих на хронічні вірусні гепатити та серцево-судинні захворювання. Проте такі зміни до договорів (угод) не внесено. МОЗ отримано матеріальні цінності на суму 62592,6 тис. грн, які договорами (угодами) не передбачено.

За напрямом “Закупівля лікарських засобів та медичних виробів для закладів охорони здоров'я для забезпечення лікуванням хворих із серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями” рішення Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель від 09.02.2018 (протокол № 6) щодо надання цін на лікарські засоби та медичні вироби, що закуповуватимуться у 2018 році, групою технічного супроводу виконано лише 16.05.2018 – на 60 робочих днів пізніше кінцевого терміну (14.02.2018).

Робочі групи з питань профільного супроводу державних закупівель і структурні підрозділи МОЗ зволікали з виконанням рішень Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель, у яких терміни виконання не визначалися. Такі рішення виконувалися до 50 робочих днів від дати їх прийняття.

Довідково. За напрямом “Закупівля медикаментів для хворих на вірусні гепатити В і С” рішення Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель від 01.06.2017 (протокол № 27) за результатами розгляду листа Краун від 25.05.2017 № CA106396D/107412/095 щодо необхідності внесення змін до номенклатури 2017 року групою технічного супроводу спільно з групою експертів та фахівців розглянуто на засіданні лише 14.08.2017 (протокол № 1) – через 50 робочих днів. Прийняте рішення передано на розгляд Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель 17.08.2017.

При формуванні номенклатури лікарських засобів та медичних виробів створеними МОЗ робочими групами з питань профільного супроводу державних закупівель не визначалися їх важливі медико-технічні характеристики. Як наслідок, міжнародна спеціалізована організація (Краун) неодноразово зверталися до МОЗ для уточнення стандартних розмірів, кількості, технічних характеристик окремих позицій лікарських засобів та медичних виробів.

Наприклад, при підготовці у 2017 році технічної специфікації до інформації щодо предмета закупівлі медичних виробів за напрямом “Закупівля лікарських засобів та медичних виробів для закладів охорони здоров’я для забезпечення лікуванням хворих із серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями” групами технічного супроводу не визначено стандартних типових розмірів медичних виробів⁹. У результаті протягом 2018 року за зверненням міжнародної спеціалізованої організації Краун робочими групами з питань профільного супроводу державних закупівель 54 рази уточнювалися технічні характеристики матеріальних цінностей, які планувалося закупити (розміри, діаметр, довжина, об’єм, кількість, товщина тощо), з внесенням відповідних змін до договорів закупівлі, інформації щодо предмета закупівлі.

У 2018 році за зверненням міжнародної спеціалізованої організації Краун на засіданнях робочих груп з питань профільного супроводу державних закупівель така інформація уточнювалася 8 разів з внесенням відповідних змін.

Крім того, у 2017–2018 роках МОЗ не організувало вчасного надання інформації щодо уточнення медико-технічних характеристик предмета закупівель за трьома напрямами закупівель (видами захворювань)¹⁰ для організації закупівель міжнародною спеціалізованою організацією ПРООН. Відповідне інформування здійснено протягом 42 робочих днів з дати звернення, що призвело до відтермінування закупівлі лікарських засобів і медичних виробів.

Довідково. За напрямом “Закупівля лікарських засобів для забезпечення дітей, хворих на гемофілію типу А або В або хворобу Віллебранда” розгляд листа ПРООН від 26.07.2018 № UKR/HP/CL/2018/372 про надання роз’яснень щодо закупівлі лікарських засобів для лікування дітей з хворобою Віллебранда 2-го та 3-го типу Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель здійснено 27.09.2018 (протокол № 49) – на 42-й робочий день після надходження листа до МОЗ. Зміни до інформації щодо предмета закупівлі групою технічного супроводу внесено 31.10.2018 на засіданні (протокол №10) – на 23-й робочий день після засідання цієї групи.

Крім того, Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель відтермінувалось прийняття рішень щодо використання залишку коштів державного бюджету 2017 року після проведення міжнародною спеціалізованою організацією ПРООН закупівель за двома напрямами¹¹. У результаті рішення щодо використання залишку коштів у сумі 166350,0 тис. грн прийнято лише 21.12.2018 і 29.12.2018 (через 5,5 місяців з дати отримання відповідної

⁹ Опорне кільце для мітральної анулопластики, кільце для анулопластики трискупідального клапана, клапан серця механічний для протезування аортального клапана, клапан серця біологічний, балон-катетер для коронарної ангіопластики, направляючий катетер, стент-система коронарна з лікувальним покриттям для лікування хворих із множинними ураженнями тощо.

¹⁰ Щодо закупівлі матеріальних цінностей для дітей, хворих на хронічний вірусний гепатит, для забезпечення дітей, хворих на гемофілію типу А або В або хворобу Віллебранда та для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання.

¹¹ “Закупівля реактивів для проведення масового скринінгу новонароджених на фенілкетонурію, вроджений гіпотиреоз, муковісцидоз та андрогенітальний синдром”, “Закупівля медикаментів для лікування туберкульозу”.

інформації від ПРООН)¹². Ці кошти розподілено між іншими двома напрямками закупівель¹³ пропорційно до орієнтовного обсягу 100-відсоткової потреби, який визначено у Переліку № 494.

Рекомендації МОЗ:

- забезпечити здійснення Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель контролю за виконанням іншими робочими групами та структурними підрозділами МОЗ її рішень та вимог нормативно-правових актів Міністерства щодо проведення закупівель;
- забезпечити своєчасне інформування міжнародних спеціалізованих організацій про використання залишку коштів після проведення закупівель, уточнення медико-технічних характеристик предмета закупівлі тощо.

2.3. Оцінка планування та затвердження Міністерством охорони здоров'я України видатків на виконання державних цільових програм і комплексних заходів програмного характеру за рахунок коштів державного бюджету 2017–2018 років

2.3.1. МОЗ і Мінфін при плануванні на 2017–2018 роки коштів державного бюджету для реалізації бюджетної програми за КПКВК 2301400 передбачили видатки на централізовану закупівлю лікарських засобів і медичних виробів за 15-ма напрямками закупівель (видами захворювань) за відсутності визначених законодавством підстав (передбачені Переліком № 501). У подальшому в паспорті бюджетної програми за КПКВК 2301400 у 2017–2018 роках за цими напрямками затверджено видатки відповідно у сумі 1964609,7 і 2820208,4 тис. гривень.

Заплановані МОЗ і Мінфіном у паспортах бюджетної програми за КПКВК 2301400 на 2017–2018 роки видатки на закупівлю лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів для виконання державних цільових програм та заходів програмного характеру не сприяли забезпеченню соціальної справедливості і захисту прав усіх громадян на охорону здоров'я.

Розподілені МОЗ фінансові ресурси, виділені з державного бюджету, дали можливість забезпечити обраховану потребу на такі цілі у 2017 році на рівні від 3,6 до 120,7 відсотка, у 2018 році – від 0,3 до 106,3 відсотка.

¹² Листи ПРООН від 02.07.2018 та 23.07.2018.

¹³ “Закупівля хіміотерапевтичних препаратів, радіофармпрепаратів та препаратів супроводу для лікування онкологічних хворих” (у частині лікарських засобів для лікування онкологічних та онкогематологічних хворих) у сумі 98146,5 тис. грн і “Закупівля медикаментів для лікування дорослих хворих на гемофілію” у сумі 68203,5 тис. грн (ці напрями, як зазначено у протоколі засідання Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель від 09.10.2018 № 51, є найбільш недофінансованими).

2.3.2. Законодавча база

Підпунктом “г” пункту 8 частини першої статті 87 Бюджетного кодексу встановлено: до видатків, що здійснюються з Державного бюджету України, належать видатки на охорону здоров'я, зокрема, на інші програми в галузі охорони здоров'я, що забезпечують виконання загальнодержавних функцій, згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Переліком закладів охорони здоров'я та програм у галузі охорони здоров'я, що забезпечують виконання загальнодержавних функцій, видатки на які здійснюються з державного бюджету, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 16.05.2011 № 501, зокрема, в позиції “МОЗ” розділу “Програми в галузі охорони здоров'я, що забезпечують виконання загальнодержавних функцій” у частині організації і регулювання діяльності установ та окремих програм і заходів в системі охорони здоров'я передбачено організацію у випадках, передбачених законодавством, централізованих закупівель окремих видів життєво необхідних лікарських засобів та виробів медичного призначення, імунобіологічних препаратів, високовартісного медичного обладнання та санітарного транспорту.

2.3.3. Виявлений стан справ і висновки

За рахунок коштів, виділених МОЗ за бюджетною програмою 2301400 “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”, здійснювались централізовані закупівлі лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів у 2017 році у рамках виконання однієї державної програми і 38 заходів програмного характеру, у 2018 році – двох державних програм і 27 заходів програмного характеру. Перелік державних програм і заходів наведено в додатку 1.

Бюджетними запитами за КПКВК 2301400 на ці програми та заходи програмного характеру **визначено потребу** в коштах: на 2017 рік – **14521531,5 тис. грн**; на 2018 рік – **13250889,2 тис. гривень**.

Законами України про Державний бюджет України на 2017–2018 роки¹⁴ і розпорядженням Кабінету Міністрів України¹⁵ МОЗ як головному розпоряднику бюджетних коштів затверджено бюджетні призначення за КПКВК 2301400 у сумі **11930367,6 тис. грн (43,0 відс. потреби, визначеної МОЗ)**.

Паспортами бюджетної програми за КПКВК 2301400 на 2017 і 2018 роки передбачено обсяг асигнувань також у сумі 11930367,6 тис. гривень.

Разом з тим МОЗ при наданні на затвердження паспорта бюджетної програми на 2018 рік повідомило Мінфін про те, що показники в паспорті визначено згідно із фактично зібраною потребою адміністративно-територіальних одиниць України. Визначення потреби проведено з урахуванням наявних залишків матеріальних цінностей незалежно від джерел

¹⁴ На 2017 рік – від 21.12.2016 № 1801, на 2018 рік – від 07.12.2017 № 2246.

¹⁵ Від 13.12.2017 № 923-р “Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству охорони здоров'я України на 2017 рік”.

фінансування і обсягів очікуваної поставки, чим і пояснюється їх відхилення порівняно з бюджетним запитом на цей період¹⁶. При остаточному затвердженні паспорта бюджетної програми за КПКВК 2301400 розподіл коштів буде збалансовано відповідно до фактично підтвердженої потреби адміністративно-територіальних одиниць України.

Дані щодо забезпечення потреби за бюджетною програмою 2301400 наведено в таблиці.

Таблиця

Дані щодо потреби і затверджених обсягів коштів за КПКВК 2301400

Рік	Потреба всього*, тис. грн	Враховано в граничному обсязі видатків*, тис. грн	Затверджено законами про держбюджет, тис. грн	Фактично підтверджена потреба відповідно до зібраних заявок адміністративно-територіальних одиниць України	Затверджено паспортом бюджетної програми	Рівень забезпечення потреби, відс.
2017	14521531,5	5912366,1	5912366,1	х	6012596,2	40,7
2018	13250889,2	5917771,4	5917771,4	9438126,0	5917771,4	62,7

* Сума потреби, граничний обсяг видатків, затверджений обсяг коштів без урахування коштів на обладнання та лікувальне харчування для дітей хворих на фенілкетонурию.

Дані таблиці 1 свідчать, що граничний обсяг видатків, доведений Мінфіном у 2017–2018 роках, забезпечує обраховану МОЗ і адміністративно-територіальними одиницями України потребу в середньому на 40,7 і 62,7 відс. відповідно.

Разом з тим у 2017 році обсяги розподілених МОЗ видатків для закупівлі лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів у розрізі державних цільових програм і заходів програмного характеру забезпечували обраховану Міністерством потребу за 13 напрямками закупівель (видами захворювань) на рівні від 3,6 до 36 відс., 9 – від 43 до 60 відс., 4 – від 70 до 85 відс., 13 – від 91 до 101 відс., за одним – 120,7 відсотка. У 2018 році за 9 напрямками закупівель (видами захворювань) – на рівні від 0,3 до 37 відс., за 3 – від 42 до 57 відс., 10 – від 67 до 76 відс., 4 – від 87 до 90 відс., 10 – від 93 до 101 відс. і 4 – більше 101 відс. (101,4 – 106,3 відсотка). Дані щодо рівня забезпечення потреби в розрізі напрямків закупівель наведено в додатку 2.

Відповідно до паспортів бюджетної програми на 2017 і 2018 роки, затверджених спільним наказом МОЗ та Мінфіну від 31.05.2017 № 580/544 (із змінами) і від 27.04.2018 № 808/458 (із змінами), **стратегічними цілями МОЗ, досягнення яких має забезпечити реалізація бюджетної програми, є підвищення якості та ефективності медичної допомоги. Мета цієї бюджетної програми – збереження та зміцнення здоров'я, профілактика захворювань, зниження захворюваності, інвалідності і смертності населення, підвищення**

¹⁶ Листи МОЗ від 23.04.2018 № 10.3-11/1120/10328, від 18.05.2018 № 10.3-11/1332/12460, від 03.09.2018 № 10.3-11/2273/23058, від 07.12.2018 № 10.3-11/3776/32672.

якості та ефективності надання медичної допомоги, забезпечення соціальної справедливості і захисту прав громадян на охорону здоров'я.

У паспорті на 2017 рік затверджено лише один напрям використання коштів – закупівля лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин), медичних виробів, інших товарів і послуг. У 2018 році – два напрями: закупівля лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин), медичних виробів, інших товарів і послуг; закупівля продуктів лікувального харчування для дітей, хворих на фенілкетонурію. Обсяги запланованих видатків у розрізі державних цільових програм і заходів програмного характеру визначено в розділі “Результативні показники бюджетної програми” (показник затрат за 40 позиціями).

Таким чином, затвердження у паспортах бюджетної програми за КПКВК 2301400 на 2017 і 2018 роки лише одного напрямку використання бюджетних коштів, пов'язаних із закупівлею лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин), медичних виробів, не узгоджується з нормами, визначеними в постановах Кабінету Міністрів України від 17.03.2011 № 298, від 12.07.2017 № 494, від 28.03.2018 № 278.

Довідково. Постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 494 затверджено перелік лікарських засобів та медичних виробів, які закуповуються на підставі угод (договорів) щодо закупівлі із спеціалізованими організаціями, які здійснюють закупівлі за напрямами використання бюджетних коштів у 2017 році за бюджетною програмою 2301400 “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”. Постановою Кабінету Міністрів України від 28.03.2018 № 278 затверджено перелік лікарських засобів та медичних виробів, які закуповуються на підставі угод (договорів) щодо закупівлі із спеціалізованими організаціями, які здійснюють закупівлі за напрямами використання бюджетних коштів у 2018 році за програмою “Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”.

Відповідно до Порядку № 298 заявки на закупівлю товарів і послуг складаються з урахуванням ефективності використання бюджетних коштів, обґрунтування потреби в таких товарах і послугах та подаються в установленому МОЗ порядку. Коригування заявок на закупівлю товарів і послуг територіальним органам охорони здоров'я та підпорядкованим установам здійснюється з урахуванням залишків лікарських засобів і медичних виробів та результатів закупівлі у межах загальної суми бюджетних призначень, які були визначені за кожним напрямом використання коштів (пункт 6 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2015 № 557).

Рекомендації МОЗ:

- при здійсненні розподілу коштів за напрямами закупівель дотримуватися мети бюджетної програми за КПКВК 2301400 у частині забезпечення соціальної справедливості і захисту прав громадян на охорону здоров'я;
- нормативно врегулювати питання планування коштів на закупівлю лікарських засобів і медичних виробів за 15 напрямами (видами захворювань), за якими відсутні законодавчі підстави.

2.4. Стан використання коштів державного бюджету на закупівлю лікарських засобів, імунобіологічних препаратів і медичних виробів

2.4.1. Оцінка виконання умов договорів на закупівлю лікарських засобів, імунобіологічних препаратів і медичних виробів, укладених Міністерством охорони здоров'я України із міжнародними спеціалізованими організаціями

2.4.1.1. Через відсутність контролю та ефективних управлінських рішень МОЗ міжнародними спеціалізованими організаціями не забезпечено виконання умов договорів (угод) із закупівлі лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів. У результаті:

- внаслідок неефективного управління МОЗ коштами, у порушення умов трьох договорів (угод) кошти держбюджету 2015 року за КПКВК 2301400 у сумі 94642,9 тис. грн перебували у користуванні міжнародних спеціалізованих організацій (ЮНІСЕФ і ПРООН) понад встановлений договорами (угодами) термін (18 місяців) від 14,5 до 22,5 місяців. Ці кошти повернено до державного бюджету лише у вересні 2018 року та березні 2019 року відповідно;

- у порушення вимог трьох договорів (угод) кошти держбюджету 2016 року у сумі 244295,0 тис. грн перебувають у користуванні міжнародних спеціалізованих організацій (ПРООН, Краун і ЮНІСЕФ) понад встановлений договорами (угодами) термін від 2 до майже 16 місяців і станом на 01.03.2019 не повернені МОЗ. За результатами аудиту у квітні 2019 року ПРООН і Краун повернено 20018,3 тис. грн і 300,2 тис. дол. США відповідно;

- у порушення умов договору кошти державного бюджету 2017 року в сумі 5253,9 тис. грн перебувають у користуванні ПРООН від 1,5 до 5 місяців від встановленого терміну і станом на 01.03.2019 не повернені Міністерству;

- через коливання курсу валюти виникли розбіжності між сумами погоджених кошторисів та проведеної МОЗ оплати. Як наслідок, ПРООН зайво перераховано кошти державного бюджету 2018 року в сумі 425,0 тис. дол. США (11615,8 тис. грн);

- у порушення умов договорів (угод), укладених у 2017–2018 роках з міжнародними спеціалізованими організаціями (ПРООН і Краун), Міністерством погоджено 59 кошторисів на поставку лікарських засобів і медичних виробів на суму 30847,0 тис. дол. США з недотриманням встановлених термінів від 2 до 45 робочих днів, що призвело до затримки закупівлі матеріальних цінностей міжнародними спеціалізованими організаціями та зменшення термінів їх придатності;

- у порушення умов договорів 2016 і 2017 років МОЗ прийнято від міжнародної спеціалізованої організації ПРООН лікарські засоби і медичні вироби на суму 59707,6 тис. грн для лікування дітей і дорослих, хворих онкологічні та онкогематологічні захворювання, та дітей, хворих на хронічні вірусні гепатити з меншими термінами придатності, ніж визначено у договорах, а також за відсутності підтвердження від цієї організації можливості їх заміни у разі невикористання до завершення терміну придатності. Також через

відсутність в угодах 2016 року, укладених з міжнародними спеціалізованими організаціями Краун і ЮНІСЕФ, вимоги щодо підтвердження можливості заміни невикористаного до завершення терміну придатності товару на аналогічний товар з достатнім терміном придатності МОЗ прийнято лікарські засоби і медичні вироби для лікування дорослих, хворих на хронічні вірусні гепатити, серцево-судинні і судинно-мозкові захворювання, та вакцину для профілактики сказу на суму 57999,1 тис. грн без гарантії їх заміни у разі невикористання до завершення терміну придатності. У результаті є ризики втрати матеріальних цінностей, які через закінчення терміну придатності не будуть використані. Станом на 01.02.2019 **лікарські засоби на суму 1704,2 тис. грн для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, та дітей і дорослих, хворих на хронічні вірусні гепатити**, отримані від міжнародних спеціалізованих організацій Краун і ПРООН, за якими термін придатності закінчився, **вже непридатні для лікування відповідної категорії пацієнтів.**

Внаслідок відсутності у МОЗ належної системи внутрішнього контролю та чітких управлінських рішень не забезпечено ефективного використання коштів державного бюджету і матеріальних цінностей та порушувалися нормативно-правові акти:

- через неефективне управління МОЗ коштами розподілені бюджетні асигнування за КПКВК 2301400 у сумі 512,8 тис. грн до кінця бюджетного 2018 року не використано;
- МОЗ не узгоджено з міжнародними спеціалізованими організаціями механізму заміни невикористаних до завершення терміну придатності матеріальних цінностей, прийнятих за наявності гарантійних листів щодо їх заміни, що створило ризики втрати цих товарів;
- у порушення частини п'ятої статті 9 Закону № 996 матеріальні цінності на суму 18992,4 тис. грн відображено в бухгалтерському обліку МОЗ лише через 2–16 місяців після їх отримання. Внаслідок технічних помилок і невчасного відображення у бухгалтерському обліку надходжень матеріальних цінностей МОЗ станом на 01.01.2017, 01.01.2018 і 01.01.2019 завищено дебіторську заборгованість за договорами (угодами), укладеними з міжнародними спеціалізованими організаціями, відповідно на 3774,5, 3772,3 і 16001,3 тис. гривень.

2.4.1.2 Законодавча база

Згідно з Постановою № 117 розпорядники бюджетних коштів та їх одержувачі у договорах про закупівлю товарів за бюджетні кошти можуть передбачати відповідно до належним чином оформленого рішення головного розпорядника бюджетних коштів попередню оплату лише у разі закупівлі: *на строк не більше 18 місяців* – лікарських засобів та/або вакцин для профілактичних щеплень людей, медичних виробів та пов'язаних з ними послуг, які закуповуються на підставі угод (договорів), укладених у 2015 та 2017 роках щодо закупівлі із спеціалізованими організаціями, які здійснюють закупівлі (пункт 5¹); *на строк не більше 24 місяців* – лікарських засобів та/або вакцин для профілактичних щеплень

людей, медичних виробів та пов'язаних з ними послуг, які закупаються на підставі угод (договорів), укладених у 2016 році щодо закупівлі із спеціалізованими організаціями, які здійснюють закупівлі (пункт 6).

Договорами, укладеними з ПРООН, від 27.10.2015 № 1 і від 17.12.2015 № 2 (зі змінами) встановлено: МОЗ здійснює оплату відповідно до умов, визначених Постановою № 117 (зі змінами), на строк до 18 місяців на закупівлю лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів.

Згідно з умовами угоди від 18.12.2015 №1 (зі змінами) термін її дії до 21.06.2017 або до повного виконання ЮНІСЕФ і МОЗ своїх зобов'язань. Попередня оплата використовується строком до 18 місяців.

Договорами від 11.10.2016 № 1/51 і від 27.07.2017 № 1/61 (зі змінами) встановлено: незважаючи на завершення всієї діяльності, що стосується проекту “Надання послуг з організації та проведення процедур закупівель Міністерству охорони здоров'я України”, ПРООН продовжує утримувати невикористані кошти доти, доки не будуть виконані всі обов'язки та зобов'язання, взяті в процесі діяльності, оплата якої здійснюється за рахунок наданих за цим договором коштів, і доки не буде організована та доведена до кінця вся вищезазначена діяльність за цим договором; *згідно з умовами договору від 11.10.2016 № 1/51* – але не довше ніж 12, 18, 24 місяців з дати перерахування коштів МОЗ з визначенням чітких дат за кожним із напрямів; *договору від 27.07.2017 № 1/61* – але не довше ніж 12 місяців з дати перерахування коштів МОЗ за кожним із зазначених у договорі 10-ти напрямів та у визначений у договорі строк, за кожним з наступних 16-ти напрямів. За кожним із напрямів у договорі визначено чітку дату.

За умовами угод від 27.10.2016 № 1/57, від 27.07.2017 № 1/60, укладених з Краун (зі змінами), незважаючи на завершення всієї діяльності, що стосується цієї угоди, Краун продовжуватиме утримувати невикористані суми коштів доти, доки не будуть виконані всі обов'язки та зобов'язання, взяті в процесі діяльності, оплата якої здійснюється за рахунок передбачених на це коштів, але не довше ніж:

- *за угодою від 27.10.2016 № 1/57* – 12 місяців з дати перерахування коштів МОЗ за кожним з двох напрямів¹⁷; 24 місяці – за кожним із наступних 10 напрямів;
- *за угодою від 27.07.2017 № 1/60* – 12 місяців – за кожним з трьох напрямів¹⁸; 18 місяців – за кожним з наступних трьох¹⁹ напрямів; не довше ніж до 31.03.2019, що не перевищує 18 місяців з дати перерахування коштів МОЗ – за кожним із наступних п'яти напрямів. За кожним із напрямів визначено чітку дату повернення коштів.

¹⁷ “Централізована закупівля витратних матеріалів для визначення рівня глюкози в крові, глікованого гемоглобіну”, “Репродуктивне здоров'я. Централізована закупівля препаратів для надання невідкладної медичної допомоги при кровотечах”.

¹⁸ “Закупівля препаратів для лікування дихальних розладів новонароджених”, “Закупівля контрацептивів для жінок з важкими захворюваннями”, “Закупівля витратних матеріалів для визначення рівня глюкози в крові, глікованого гемоглобіну”.

¹⁹ “Закупівля тест-систем для діагностики ВІЛ-інфекції, супроводу АРТ та моніторингу перебігу ВІЛ-інфекції у хворих, визначення резистентності вірусу, проведення референс-досліджень”, “Закупівля медикаментів для замісної підтримуючої терапії”, “Закупівля ендопротезів і наборів для імплантації”.

Згідно з угодою від 18.10.2016 № 1/52 (зі змінами) ЮНІСЕФ розпочинає діяльність із закупівлі в межах отриманих від МОЗ коштів, які будуть розміщені на рахунку, за наявності 100-відсоткової оплати відповідного напряму. Попередня оплата використовується у строк до 24 місяців.

Відповідно до договору від 11.10.2016 № 1/51 (зі змінами) ПРООН має завершити всі процедури та розрахунки у строки, визначені цим договором, у тому числі завершити всі поставки товару, закупленого на виконання цього договору, сплатити всі супутні витрати, а невикористаний залишок коштів повернути МОЗ разом зі звітом про використання коштів за договором, якщо інше не буде узгоджено сторонами додатково.

Згідно з умовами договорів від 27.07.2017 № 1/61 і від 27.04.2018 № 1/38 (зі змінами) МОЗ погоджує отриманий від ПРООН кошторис на поставку товару або надсилає мотивований лист про відмову від погодження не пізніше 5 робочих днів з дати отримання проекту кошторису на поставку товару. У разі складних питань Міністерство дає відповідь не пізніше 15 календарних днів з дати отримання листа ПРООН, про що додатково повідомляє ПРООН протягом 5 робочих днів з моменту отримання проекту кошторису. Відсутність відповіді впродовж зазначеного періоду вважається мовчазною згодою.

Угодами від 27.07.2017 № 1/60 і від 27.04.2018 № 1/39 встановлено: після того, як Краун просунеться в процедурі закупівлі, міжнародна спеціалізована організація надасть МОЗ кошторис. МОЗ розглядає кошторис та не пізніше ніж протягом 10-ти робочих днів з моменту його отримання погоджує кошторис шляхом підписання або надсилає спеціалізованій організації свої обґрунтовані письмові зауваження до нього, що базуються на вимогах до товарів.

За договорами від 11.10.2016 № 1/51, від 27.07.2017 № 1/61 і від 27.04.2018 № 1/38, укладеними з ПРООН, замовлення на придбання лікарських засобів визначають, що на момент їх передачі отримувачу мінімальний термін придатності таких лікарських засобів буде не меншим 15 місяців або щонайменше 75 відс. від загального терміну придатності (у договорі від 27.07.2017 доповнено: якщо інше не передбачено технічним завданням). У разі неможливості закупівлі товару із вказаним терміном придатності ПРООН звертається до МОЗ із пропозицією закупити товар з іншим терміном придатності; згідно з умовами договорів від 11.10.2016 № 1/51 і від 27.04.2018 № 1/38 – та підтверджує можливість замінити невикористаний до збігання терміну придатності товар на аналогічний товар з достатнім терміном придатності; *договору від 27.07.2017 № 1/61* – та забезпечує надання гарантії від постачальника товару щодо заміни невикористаного до збігання терміну придатності товару на аналогічний товар з достатнім терміном придатності.

За умовами угоди від 27.10.2016 № 1/57, укладеної з Краун, термін придатності товарів після їх поставки постачальниками до місця поставки та передачі державному підприємству має бути не меншим 15 місяців або щонайменше 75 відс. від загального терміну придатності товарів, встановленого їх виробниками. У разі неможливості закупити товари з вищезазначеним терміном придатності міжнародна спеціалізована організація звертається до МОЗ із пропозицією закупити товари з іншим терміном придатності. Закупівля товару з

іншим терміном придатності можлива лише за письмовим погодженням МОЗ.

Згідно з умовами угоди від 18.10.2016 № 1/52 (зі змінами) на момент отримання товару вантажоодержувачем мінімальний термін придатності товару буде не меншим 15 місяців або щонайменше 75 відс. від загального терміну придатності. У разі неможливості закупити товар із зазначеним терміном придатності ЮНІСЕФ звертається до МОЗ з пропозицією закупити товар з іншим терміном придатності.

Договором від 27.04.2018 № 1/38 (зі змінами) встановлено: МОЗ здійснює платіж (платежі) на користь ПРООН на підставі затвердженого кошторису (кошторисів) за відповідними напрямками або одним з напрямків шляхом перерахування коштів (повністю або частково) у доларах США згідно з обмінним курсом міжбанку на день (дні) здійснення обміну.

Відповідно до частини п'ятої статті 9 Закону № 996 господарські операції повинні бути відображені в облікових регістрах у тому звітному періоді, в якому вони здійснені.

2.4.1.3. Виявлений стан справ і висновки

Міжнародні спеціалізовані організації розміщують на своєму веб-сайті лише відомості щодо оголошених тендерів, повний перелік тендерної документації, в тому числі кваліфікаційні вимоги до учасників закупівлі та предмета.

Крім того, за умовами договорів (угод), укладених у 2017–2018 роках з міжнародними спеціалізованими організаціями, за домовленістю сторін розміщується інформація про суми бюджетних коштів, виділених на закупівлю в розрізі напрямків, перелік договорів з постачальниками-переможцями із зазначенням предмета закупівлі (міжнародна непатентована назва товару), вказується загальна вартість договору та назва постачальника.

Отже, міжнародні спеціалізовані організації не оприлюднюють інформації про деталі проведених процедур закупівель із зазначенням даних про їх учасників, запропонованих ними цінових пропозицій та критеріїв, з урахуванням яких визначалися переможці. Як наслідок, такий механізм закупівель не забезпечує повного розуміння громадянами України того, в який саме спосіб дотримуються принципи відкритості, прозорості та конкурентних засад при проведенні закупівель за бюджетні кошти.

У 2017–2018 роках і січні – лютому 2019 року **МОЗ²⁰ отримало** від міжнародних спеціалізованих організацій **лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів**, закуплених коштом державного бюджету 2015–2018 років за КПКВК 2301400, загалом на суму **9830366,3 тис. грн** (99 відс. – матеріальні цінності, отримані за договорами (угодами), укладеними у 2016–2018 роках).

Виробниками майже 94 відс. лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів, які закупили ці організації, були іноземні компанії.

Довідково. Закупівля матеріальних цінностей коштом державного бюджету 2016–2018 років здійснювалась, зокрема, ПРООН – відповідно за 23, 26, 27 напрямками

²⁰ Згідно з даними бухгалтерського обліку Міністерства.

закупівель, Краун – за 12 напрямками у 2016 і 2018 роках і 11 у 2017 році, ЮНІСЕФ – за двома напрямками закупівель кожного року.

Згідно з умовами укладених у **2017 році** договорів (угод) за рахунок коштів державного бюджету МОЗ **здійснено** міжнародним спеціалізованим організаціям (ПРООН, Краун і ЮНІСЕФ) стовідсоткову попередню **оплату** на загальну суму **6012596,2 тис. гривень**.

За рахунок коштів держбюджету **2018 року** оплата за договорами (угодами), укладеними із ПРООН і ЮНІСЕФ, здійснювалася МОЗ на підставі погоджених ним кошторисів на поставку товарів, за договорами із Краун здійснено 30 відс. попередньої оплати, 70 відс. сплачено після погодження першого кошторису за напрямом закупівлі. Загалом за цими договорами (угодами) МОЗ у 2018 році **перераховано** міжнародним спеціалізованим організаціям **5917258,6 тис. гривень**.

Через коливання курсу валюти виникли розбіжності між сумами погоджених МОЗ кошторисів та проведеної оплати. У результаті ПРООН зайво перераховано кошти державного бюджету 2018 року за п'ятьма напрямками закупівель²¹ у сумі 425,0 тис. дол. США (11615,8 тис. гривень).

Довідково. Згідно з довідкою від 28.02.2019 № 12-09/25 за підписом заступника директора Департаменту з фінансово-економічних питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності – заступника головного бухгалтера МОЗ договором від 27.04.2018 № 1/38 встановлено, що кошториси погоджуються в іноземній валюті і при перерахунку коштів застосовується орієнтовний курс валют. При конвертації гривні у валюту застосовувався фактично діючий курс на дату купівлі валюти. Враховуючи зазначене, виникали розбіжності між сумами погодженого кошторису та перерахованих коштів. Станом на 01.03.2019 кошториси коригувались відповідно до перерахованих коштів.

Через неефективне управління МОЗ коштами розподілені асигнування за КПКВК 2301400 у сумі 512,8 тис. грн до кінця бюджетного 2018 року не використано. Так, за договором від 27.04.2018 № 1/38, укладеним з ПРООН, за напрямом “Закупівля медикаментів та дрібного лабораторного інвентарю для забезпечення проведення лікування безплідності жінок методами допоміжних репродуктивних технологій” міжнародній спеціалізованій організації передбачалося сплатити 6397,9 тис. грн, МОЗ сплачено 5885,1 тис. гривень. Внаслідок збільшення Міністерством лише 12.12.2018 за цим напрямом обсягу коштів на 2262,5 тис. грн обмежено терміни для проведення міжнародною спеціалізованою організацією закупівлі. У результаті ПРООН не подано на погодження до МОЗ проект кошторису на поставку товару на суму 512,8 тис. гривень.

²¹ За напрямом “Закупівля лікарських засобів та медичних виробів для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання” перераховано на 360,5 тис. дол. США більше, ніж погоджено Міністерством наданих міжнародною спеціалізованою організацією кошторисів, за напрямом “Закупівля медикаментів для лікування дорослих хворих на гемофілію” – на 26,2 тис. дол. США, за напрямом “Закупівля медикаментів для громадян, які страждають на легенеvu артеріальну гіпертензію” – на 21,0 тис. дол. США, за напрямом “Закупівля медикаментів та медичних виробів для хворих у до- та післяопераційний період з трансплантації” – на 10,4 тис. дол. США, за напрямом “Закупівля медикаментів для хворих на інфекційні захворювання, що супроводжуються високим рівнем летальності” – на 6,9 тис. дол. США.

Довідково. Відповідно до довідки від 28.02.2019 №12-09/25 за підписом заступника директора Департаменту з фінансово-економічних питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності – заступника головного бухгалтера МОЗ причина неперерахування ПРООН 512,8 тис. грн за вказаним напрямом – ненадходження до бухгалтерської служби на цю суму погоджених Міністерством кошторисів на поставку товару.

Аудит засвідчив, що у 2017–2018 роках **Міністерством отримано** закуплених міжнародними спеціалізованими організаціями за кошти державного бюджету 2015 року за КПКВК 2301400 лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів на суму **92918,7 тис. грн** або 4,2 відс. від перерахованих МОЗ цим організаціям коштів у 2015 році.

Довідково. За додатково наданою МОЗ інформацією, на підставі фінальних звітів ПРООН про використання коштів за договорами від 27.10.2015 № 1 і від 17.12.2015 № 2 Міністерством у березні 2019 року здійснено коригуючі записи в бухгалтерському обліку, у результаті яких дебіторську заборгованість збільшено відповідно на 642,5 тис. грн (із них 222,0 тис. грн – через закупівлю матеріальних цінностей за рахунок штрафних санкцій, сплачених постачальниками за порушення термінів поставок товару) і 147,0 тис. гривень.

У порушення умов договорів від 27.10.2015 № 1 і від 17.12.2015 № 2 у користуванні ПРООН понад встановлений термін (18 місяців) на **22,5 і 21 місяць** перебували кошти держбюджету 2015 року за КПКВК 2301400 у сумі **2828,3 і 6,9 тис. дол. США** (у гривневому еквіваленті – 188,0 тис. гривень).

Причина – лише через **21,5 і 20 місяців** після завершення терміну дії попередньої оплати (тривала 18 місяців) МОЗ листом від **25.02.2019** № 12-06/48/5130 попередило ПРООН про необхідність повернення залишку невикористаних бюджетних коштів за цими двома договорами. Кошти²², повернені ПРООН тільки 15.03.2019 і 20.03.2019, та перераховані Міністерством до державного бюджету.

Враховуючи індекс інфляції²³, за період з липня 2017 року по березень 2019 року МОЗ втрачено **597,4 тис. грн** (**21,1 відс.** від загального обсягу коштів (**2828,3 тис. грн**), які перебували у користуванні ПРООН понад встановлений договорами термін).

У порушення умов угоди від 18.12.2015 № 1 у користуванні ЮНІСЕФ понад встановлений термін (18 місяців) на **14,5 місяців** перебували кошти державного бюджету 2015 року за КПКВК 2301400 у сумі 3261,3 тис. дол. США (у гривневому еквіваленті – 91626,6 тис. гривень). Про необхідність повернення коштів МОЗ повідомлено ЮНІСЕФ лише 16.07.2018 (лист № 12-06/213/18140) після опрацювання фінального звіту – майже через 13 місяців після завершення терміну попередньої оплати (23.06.2017). Ці кошти **повернено** міжнародною спеціалізованою організацією МОЗ у **вересні 2018 року** та перераховано Міністерством до держбюджету.

Вказане свідчить про неефективне управління МОЗ коштами державного бюджету 2015 року за КПКВК 2301400 у сумі 94642,9 тис. грн та

²² За додатково наданою МОЗ інформацією.

²³ За даними Державної служби статистики України, рівень інфляції у 2017 році становив 113,7 відс., у 2018 році – 109,8 відс., протягом січня – лютого 2019 року – в середньому 100,75 відсотка.

відсутність належного контролю за виконанням умов договорів (угод), укладених із ПРООН і ЮНІСЕФ.

У 2017–2018 роках і січні – лютому 2019 року Міністерством отримано закуплених міжнародними спеціалізованими організаціями за кошти державного бюджету 2016 року за КПКВК 2301400 лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів на суму **3352440,3 тис. грн** або 85,0 відс. від перерахованих МОЗ цим організаціям коштів у 2016 році²⁴. Станом на 01.03.2019 залишок невикористаних коштів у цих організаціях – 244903,5 тис. грн²⁵ (6,2 відсотка).

У порушення встановлених у договорах (угодах) від 11.10.2016 № 1/51, від 27.10.2016 № 1/57 і від 18.10.2016 № 1/52 термінів²⁶ (від 2 і до майже 16 місяців) міжнародними спеціалізованими організаціями ПРООН, Краун і ЮНІСЕФ не повернено МОЗ кошти державного бюджету 2016 року відповідно у сумі 21754,8 тис. грн (827,4 тис. дол. США)²⁷, 7692,9 тис. грн (292,1 тис. дол. США)²⁸ і 214847,3 тис. грн (8391,4 тис. дол. США)²⁹.

Довідково. Краун листами від 13.08.2018, 03.09.2018, 09.11.2018, 05.12.2018 у визначені умовами договору терміни повідомлено МОЗ про завершення поставок і залишок невикористаних коштів за 5-ма напрямками закупівель у сумі 7692,9 тис. гривень. Однак МОЗ лише через 2–6 місяців після отримання цих листів запропоновано Краун (листи від 14.11.2018, 06.03.2019, 01.02.2019, 11.02.2019, 22.03.2019) повернути ці кошти.

Всупереч вимогам договору від 11.10.2016 № 1/51 ПРООН звіт (звіти) про використання коштів за цим договором станом на 01.03.2019 (від 2 місяців до 1 року і 4 місяців від встановленого терміну) МОЗ не надано. При цьому МОЗ листи до ПРООН і ЮНІСЕФ щодо необхідності повернення коштів станом на 01.03.2019 не надсилало.

За додатково наданою МОЗ інформацією (листи від 20.03.2019 №13-04/06/7340 і від 22.04.2019 № 13-04/14/10729), станом на 20.03.2019 усі поставки за договорами (угодами) 2016 року завершено. Закінчується погодження фінальних звітів, наданих міжнародними спеціалізованими організаціями. Після погодження звітів залишок коштів буде повернено МОЗ.

²⁴ У 2016 році МОЗ отримано матеріальних цінностей, закуплених коштом державного бюджету 2016 року за КПКВК 2301400, у обсязі 8,8 відс. від перерахованих Міністерством до міжнародних спеціалізованих організацій коштів.

²⁵ Із них 608,5 тис. грн (22,6 тис. дол. США) – через повернення ПРООН у січні 2019 року медичних виробів, які у зв'язку з поломкою медичного обладнання не могли бути використаними. Крім того, Краун за угодою від 27.10.2016 № 1/57 у грудні 2017 року і вересні 2018 року повернено МОЗ 32,2 тис. грн, які в подальшому перераховано до державного бюджету.

²⁶ ПРООН – 02.11.2017, 02.05.2018, 27.07.2018, 02.08.2018, 02.11.2018, 02.12.2018, 27.12.2018; Краун – 07.09.2018, 11.11.2018 і 07.12.2018; ЮНІСЕФ – 14.11.2018, 02.12.2018, 05.12.2018.

²⁷ Із них з 02.11.2017 (майже 16 місяців понад встановлений термін) ПРООН не повернено МОЗ за 9-ма напрямками закупівель 574,0 тис. грн; з 02.05.2018 (майже 10 місяців) – за 6-ма напрямками 1079,3 тис. грн; з 27.07.2018 (майже 7 місяців) – за одним напрямом 26,9 тис. грн; з 02.08.2018 (майже 7 місяців) – за двома напрямками 576,3 тис. грн; з 02.11.2018 (майже 4 місяці) – за двома напрямками 16010,8 тис. грн; з 02.12.2018 (майже 3 місяці) – за одним напрямом 3,6 тис. грн; з 27.12.2018 (майже 2 місяці) – за двома напрямками 3483,9 тис. гривень.

²⁸ У термін від 2,5 до майже 6 місяців.

²⁹ Від 3 до 3,5 місяців понад встановлений термін для повернення коштів.

За результатами проведеного аудиту ПРООН і Краун у квітні 2019 року повернено кошти державного бюджету 2016 року в сумі 20018,3 і 300,2 тис. дол. США відповідно.

Довідково. З огляду на погіршення епідемічної ситуації щодо захворюваності на кір і нестачу вакцини для проведення щеплень за епідемічними показами МОЗ листом від 21.02.2019 № 01.7/4706 звернулося до Кабінету Міністрів України щодо можливості подальшого використання коштів державного бюджету 2016–2017 років, які залишилися після проведення закупівель. Окремим дорученням Віце-прем'єр-міністра України Розенка П. В. Мінфіну та Мінекономрозвитку доручено розглянути звернення МОЗ і про результати поінформувати Кабінет Міністрів України. Станом на 01.03.2019 остаточна інформація про прийняте рішення з вказаного питання у МОЗ відсутня.

У 2017–2018 роках і січні – лютому 2019 року **Міністерством отримано** закуплених міжнародними спеціалізованими організаціями за кошти державного бюджету 2017 року за КПКВК 2301400 лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів на суму **5047642,3 тис. грн** або 84,0 відс. від перерахованих МОЗ цим організаціям коштів у 2017 році. Залишок невикористаних коштів у цих організаціях станом на 01.03.2019 – 964952,1 тис. гривень³⁰.

У порушення умов договору від 27.07.2017 № 1/61 у користуванні ПРООН понад встановлений термін **від 1,5 до 5 місяців** станом на 01.03.2019 за 12-ма напрямками закупівель **перебували кошти у сумі 5253,9 тис. грн**³¹ (192,94 тис. дол. США). При цьому листи до ПРООН щодо **необхідності повернення коштів** за договором станом на 01.03.2019 **МОЗ не надсилало**.

У другій половині лютого 2019 року завершився термін попередньої оплати за угодою з ЮНІСЕФ від 27.07.2017 № 1/62. Станом на 01.03.2019 ЮНІСЕФ 114291,8 тис. грн не повернено МОЗ.

У 2018 році і січні – лютому 2019 року **Міністерством отримано** закуплених міжнародними спеціалізованими організаціями за кошти державного бюджету 2018 року за КПКВК 2301400 матеріальних цінностей на суму **1337365,0 тис. грн** або 22,6 відс. від перерахованих МОЗ цим організаціям коштів у 2018 році. Станом на 01.03.2019 залишок невикористаних коштів у цих організаціях – 4579893,6 тис. гривень³².

Довідково. **Обсяги невикористаних міжнародними спеціалізованими організаціями коштів державного бюджету 2017–2018 років відобразалися у звіті про заборгованість за бюджетними**

³⁰ Із них станом на 01.03.2019 не повернено 18,8 тис. грн за умовами угоди від 27.07.2017 № 1/60, укладеної з Краун. Ці кошти протягом 20 днів від визначеного угодою терміну (08.02.2019) для їх повернення залишаються у користуванні Краун. Документи, які підтверджують, що МОЗ надсилало листа до Краун щодо їх повернення, у Міністерстві відсутні. Крім того, Краун за цією угодою у вересні 2018 року повернено МОЗ 1,8 тис. грн, які в подальшому перераховано до державного бюджету.

³¹ Із них за 6-ма напрямками закупівель не повернено 145,8 тис. грн (майже 5 місяців від встановленого строку (20.09.2018)), за одним напрямом – 67,2 тис. грн (майже 4,5 місяці (18.10.2018)), за одним напрямом – 4723,9 тис. грн (більше трьох місяців (20.11.2018)), за двома напрямками – 263,5 тис. грн (більше двох місяців (21.12.2018)), ще за двома – 53,5 тис. грн (майже 1,5 місяця (16.01.2019)).

³² Із них не повернено на виконання умов угоди від 27.04.2018 № 1/39 за напрямом закупівель “Контрацептиви для жінок з важкими захворюваннями” 0,6 тис. гривень. Ці кошти 3,5 місяці від дати надсилання листа МОЗ про їх повернення (14.11.2018) залишаються у користуванні Краун.

коштами (форма 7-д), що подавався Міністерством до Державної казначейської служби України.

Аудит засвідчив, що умовами договорів (угод), укладених з міжнародними спеціалізованими організаціями ЮНІСЕФ, ПРООН, Краун, **не передбачено термінів, упродовж яких ними здійснюється поставка матеріальних цінностей. Відповідальність цих організацій за непоставку матеріальних цінностей протягом термінів, установлених законодавством у частині попередньої оплати, договорами (угодами) не передбачена.**

Крім того, у договорі з ПРООН визначено, що ця міжнародна спеціалізована організація не несе відповідальності за будь-які претензії, що виникають через умови договору (угоди) чи пов'язані з ним, зокрема щодо якості чи кількості лікарських засобів і медичних виробів, їх доставки і використання.

Як зазначено в договорах (угодах) 2017–2018 років, контроль за використанням коштів державного бюджету, перерахованих МОЗ міжнародним спеціалізованим організаціям, здійснюється шляхом внутрішнього і зовнішнього аудиту, передбаченого у фінансових положеннях, правилах і процедурах цих організацій. Усі спори та розбіжності, які не будуть врегульовані сторонами, розглядатимуться в арбітражному суді відповідно до положень арбітражних правил ЮНІСТРАЛІ в м. Женева (Швейцарія), що потребуватиме додаткових витрат коштів державного бюджету. Лише в угодах від 24.07.2017 № 1/60 і 27.04.2018 № 1/39 з Краун передбачено, що арбітражний розгляд буде проводитись із застосуванням матеріального права України.

Довідково. За інформацією Краун³³, всі контракти, які укладаються нею з постачальниками лікарських засобів і медичних виробів, містять положення “якщо постачальник не здійснює поставку у період, який передбачений контрактом, Краун може, на власний розсуд, стягнути з постачальника суму або зменшити платіж, який належить до сплати постачальнику, у розмірі одного відсотка на тиждень від вартості продуктів, поставка яких затримується, при цьому максимальна сума не має перевищувати 10 відс. вартості таких продуктів. Краун не утримує у себе будь-яких санкцій, а передає їх МОЗ. Міністерству у разі затримки поставок зменшується ціна на наступні поставки продуктів на суму до 10 відс. вартості невчасно поставленого товару чи повертаються кошти у сумі до 10 відс. вартості невчасно поставлених матеріальних цінностей (які на прохання МОЗ можуть бути використані)”.

За рахунок коштів, отриманих від штрафних санкцій, які сплачено постачальниками за затримку товару Краун згідно з угодою від 27.10.2016 № 1/57 за трьома напрямками закупівлі³⁴, додатково закуплено та поставлено МОЗ матеріальних цінностей на суму 127,2 тис. гривень.

Згідно з інформацією МОЗ, наданою для аудиту, ПРООН і ЮНІСЕФ повідомлено, що за бюджетами 2017–2018 років станом на 01.01.2019 штрафи на постачальників у рамках співпраці з МОЗ щодо надання послуг із закупівель не

³³ Листи від 14.06.2018 № СА107662D/006, 24.07.2018 № СА107662D/013, 25.01.2019 № СА107662D/175.

³⁴ “Репродуктивне здоров'я. Централізована закупівля контрацептивів для жінок з тяжкими захворюваннями”, “Централізована закупівля лікарських засобів і виробів медичного призначення для забезпечення розвитку донорства крові та її компонентів” та “Централізована закупівля тест-систем для діагностики ВІЛ-інфекції, супроводу антиретровірусної терапії та моніторингу перебігу ВІЛ-інфекції у хворих, визначення резистентності вірусу, проведення референс-досліджень”.

накладалися.

У порушення частини п'ятої статті 9 Закону № 996 матеріальні цінності на суму 5717,6, 1593,1 і 11681,7 тис. грн, отримані МОЗ від ПРООН, Краун, ЮНІСЕФ згідно з актами від 04.04.2017 № 15, від 02.02.2018 № СА 20-162 і від 22.11.2018 № 33-Ю відповідно, відображено у бухгалтерському обліку Міністерства лише через 16, 9 і 2 місяці після їх отримання³⁵. У результаті станом на 01.01.2018 і 01.01.2019 за договором від 11.10.2016 № 1/51 і угодою від 27.07.2017 № 1/62, зокрема у зв'язку із зазначеним, завищено дебіторську заборгованість. Матеріальні цінності МОЗ передано державним підприємствам згідно з актами про поставку та приймання товару від 04.04.2017, від 02.02.2018 і від 22.11.2018.

Так, аудитом встановлено, що через технічні помилки і невчасне відображення у бухгалтерському обліку надходжень матеріальних цінностей МОЗ станом на 01.01.2017, 01.01.2018 і 01.01.2019 завищено дебіторську заборгованість за договорами (угодами), укладеними з міжнародними організаціями, відповідно на 3774,5, 3772,3 і 16001,3 тис. гривень.

Довідково. Станом на 01.01.2017 завищено дебіторську заборгованість на 5107,8 тис. грн за угодою від 06.11.2015 № 1, укладеною з Краун, та занижено на 1333,3 тис. грн за договором від 27.10.2015 № 1, укладеним з ПРООН. Станом на 01.01.2018 завищено дебіторську заборгованість на 5026,3 тис. грн за договором від 11.10.2016 № 1/51, укладеним з ПРООН, та занижено на 62,4 і 1191,6 тис. грн за договорами (угодами) від 27.10.2015 № 1 з ПРООН і від 27.10.2016 № 1/57 з Краун. Станом на 01.01.2019 завищено дебіторську заборгованість на 3652,0 тис. грн за угодою від 18.10.2016 № 1/52 і на 11681,7 тис. грн за угодою від 27.07.2017 № 1/62, що укладені з ЮНІСЕФ, і на 730,0 тис. грн за угодою від 27.10.2016 № 1/57, занижено на 62,4 тис. грн за договором від 27.10.2015 № 1.

Наведена інформація свідчить, що організація МОЗ процедур закупівель лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів здійснюється з недоліками, а внутрішній контроль в частині обліку перерахованих за договорами (угодами) коштів державного бюджету та отриманих матеріальних цінностей є недосконалим.

Зокрема, у 2017–2018 роках і січні 2019 року до вартості поставлених міжнародними спеціалізованими організаціями лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів, закуплених за кошти 2015–2018 років, включено послуги із забезпечення ПРООН, ЮНІСЕФ і Краун загального управління закупівлями – 428409,8 тис. грн, а також вартість внутрішньої логістики (за договорами/угодами з ПРООН і Краун) – 80643,6 тис. гривень.

Міжнародні спеціалізовані організації для надання послуг з митного оформлення, зберігання та дистрибуції лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів, закуплених коштом державного бюджету 2017–2018 років за КПКВК 2301400, обрали ДП “Укрмедпостач” і ДП “Укрвакцина”, з якими укладено відповідні договори. Про обрання цих державних підприємств, а також розподіл між ними напрямів закупівель повідомлено МОЗ. Водночас документи, що підтверджують обґрунтованість

³⁵ У вересні 2018 року, грудні 2018 року і лютому 2019 року.

вибору цих державних підприємств для надання зазначених послуг і розподілу між ними напрямів закупівель, у **Міністерстві відсутні**.

Довідково. Для надання вказаних послуг за матеріальними цінностями, закупленими за рахунок коштів державного бюджету 2015–2016 років за КПКВК 2301400, міжнародними спеціалізованими організаціями обрано також ДП “Укрмедпостач” і ДП “Укрвакцина”.

ПРООН для ДП “Укрмедпостач” і ДП “Укрвакцина” за надання послуг встановлено фіксовану плату в розмірі 1 відс. від ціни товару, закупленого коштом держбюджету 2017–2018 років, Краун – від 1 до 27,26 відс.³⁶ від митної вартості товару. **Документи**, які підтверджують встановлений ЮНІСЕФ розмір плати за послуги супроводження товару, закупленого коштом держбюджету 2017 року, у **Міністерстві відсутні**. Щодо матеріальних цінностей, закуплених коштом держбюджету 2018 року за КПКВК 2301400, ЮНІСЕФ встановлено фіксовану плату в розмірі 1,2 відс. від ціни товару.

Довідково. ПРООН за надання послуг встановлено фіксовану плату в розмірі 1,35 відс. при закупівлях за кошти державного бюджету 2015 року і 1,0 відс. – 2016 року від ціни товару для ДП “Укрмедпостач” та 1,5 і 1,0 відс. відповідно для ДП “Укрвакцина”, Краун – 1,0 і 1,5 відс. від митної вартості товару відповідно. **Документи**, які підтверджують встановлений ЮНІСЕФ розмір плати за послуги супроводження закупленого товару, у **Міністерстві відсутні**.

З метою виконання вказаних функцій Міністерство на підставі договорів із міжнародними спеціалізованими організаціями, підписаних у 2015–2018 роках, уклало у 2016–2019 роках договори-доручення з ДП “Укрмедпостач” і ДП “Укрвакцина”.

Довідково. Згідно з договорами-дорученнями державні підприємства зобов’язані від імені МОЗ прийняти, організувати митне оформлення, зберігання, страхування та доставку лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів до кінцевих отримувачів (закладів охорони здоров’я) відповідно до розподілів за номенклатурою у кількісному і вартісному виразі та в розрізі адміністративно-територіальних одиниць, затверджених наказами МОЗ. Доставка має бути здійснена у строк, що не перевищує 30 календарних днів з моменту отримання матеріальних цінностей на склад підприємства та/або з моменту отримання їх розподілу.

Через відсутність належного контролю МОЗ наказ про розподіл³⁷ медичних виробів для стентування коронарних судин для надання невідкладної медичної допомоги пацієнтам з гострим інфарктом міокарда з елевацією сегмента ST, для лікування хворих із серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями за 3-ма найменуваннями³⁸ (8070,3 тис. грн), які

³⁶ Краун – у розмірі 1,0 відс. від загальної вартості закуплених товарів, за винятком вартості послуг із супроводження товарів за напрямками “Медикаменти для замісної підтримуючої терапії” – відповідно 16,33 відс. і 27,26 відс., “Медикаменти та медичних виробів для дитячого діалізу” – 1,5 відс. і 2,99 відс. і “Закупівля витратних матеріалів для лікування хворих методом перитоніального діалізу” – 1,5 відс. (2017 рік). Вартість послуг із супроводження товарів (логістика), що закуповуються за напрямками “Витратні матеріали для лікування хворих методом перитоніального діалізу” та “Імунобіологічні препарати для проведення імунопрофілактики населення та виробів для забезпечення умов температурного контролю імунобіологічних препаратів, та медичних виробів” у частині закупівлі вакцини для профілактики сказу, умовами договору від 27.04.2018 № 1/39 станом на 01.03.2019 не визначено.

³⁷ Наказ про розподіл затверджено МОЗ 11.04.2018 за № 651.

³⁸ “Стент-система коронарна без лікувального покриття для лікування хворих з анатомічно складними ураженнями Integrity”, “Стент-система коронарна без лікувального покриття для лікування хворих у гострих станах Integrity”, “Стент-система коронарна без лікувального покриття для лікування хворих із стандартними ураженнями Integrity”.

закуплені за рахунок коштів державного бюджету 2016 року і поставлені у 2017 році (акт від 21.11.2017 № 220) на склад ДП “Укрмедпостач”, видано Міністерством через 4 місяці після їх поставки на склад державного підприємства. Увесь цей час медичні вироби зберігалися на складі підприємства.

Крім того, станом на 01.03.2019 (упродовж 5 місяців) наказ про розподіл 1127 од. медичних виробів “Аспіраційний катетер” на суму 3956,4 тис. грн для лікування вказаної категорії хворих, які закуплено за рахунок коштів державного бюджету 2017 року та поставлено у 2018 році (акт від 26.09.2018 № 243) на склад ДП “Укрмедпостач”, Міністерством не затверджено. Цей наказ лише 22.03.2019 затверджено МОЗ.

За інформацією відділу фінансово-економічного супроводу централізованих заходів і державних програм Департаменту з фінансово-економічних питань, бухгалтерського обліку та фінансової звітності МОЗ, розподіл цих медичних виробів здійснюється відповідно до пункту 3 Порядку № 569. Через очікування змін до Порядку № 569 розподіл медичних виробів для стентування коронарних судин здійснено із запізненням. Департамент також очікував від Медичного департаменту розрахунки показника “Середнє арифметичне від щорічної кількості проведених стентувань коронарних судин під час надання невідкладної медичної допомоги пацієнтам з гострим інфарктом міокарда з елевацією сегмента ST”, який подають структурні підрозділи з питань охорони здоров’я обл(міськ)держадміністрацій та підпорядковані МОЗ установи на виконання пункту 8 Порядку № 569. Після визначення цього показника за три роки (2015–2017 роки) підготовлено розподіл таких медичних виробів, а після надання інформації за іншими медичними виробами відділом буде здійснено їх розподіл.

Водночас через відсутність розподілу МОЗ за типовими розмірами медичних виробів, що здійснюється на виконання пункту 3 Порядку № 569, від 2 до 7 місяців з дати поставки на склад ДП “Укрмедпостач” (станом на 01.01.2019) **обліковувалися матеріальні цінності на суму 13863,9 тис. грн** для лікування хворих на серцево-судинні та судинно-мозкові захворювання, закуплені за рахунок коштів державного бюджету 2016 і 2017 років. Лише після проведення аудиту МОЗ додатково поінформовано (лист від 20.03.2019 № 13-04/06/7340), що розподіл медичних виробів за типовими розмірами опрацьовано експертами з урахуванням потреб адміністративно-територіальних одиниць України і підпорядкованих МОЗ установ.

Відсутність належної співпраці між структурними підрозділами МОЗ стала причиною несвоєчасної підготовки наказів про розподіл закуплених матеріальних цінностей. У порушення пункту 2 розділу III Положення № 931 у 2018 році накази про розподіл медичних виробів для стентування коронарних судин³⁹ за 6-ма найменуваннями⁴⁰ (загалом на 21959,02 тис. грн),

³⁹ Накази МОЗ про розподіл від 04.07.2018 № 1250, від 11.04.2018 № 651 і № 603.

які закуплені за рахунок коштів держбюджету 2016 року і поставлені у 2018 році⁴¹, видані Міністерством через 1–2 місяці після їх поставки на склад ДП “Укрмедпостач”. Увесь цей час медичні вироби зберігалися на складі цього державного підприємства.

Отже, тривале затвердження МОЗ наказів про розподіл матеріальних цінностей стало однією з причин затримки їх поставки до закладів охорони здоров’я.

У 2017 році, порушуючи умови договору-доручення від 05.10.2017 № 83, яким передбачено поставку ДП “Укрмедпостач” матеріальних цінностей до закладів охорони здоров’я згідно з розподілом МОЗ у строк, що не перевищує 30 календарних днів з дати отримання товару на склад та/або з дати отримання такого розподілу, **поставку до закладів охорони здоров’я** закуплених за рахунок коштів державного бюджету 2016 року 5-ти найменувань **лікарських засобів**⁴² (5610,1 тис. грн) для лікування хворих із серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями підприємством **здійснено на 4–152 дні** пізніше встановленого договором-дорученням терміну.

Поставку ДП “Укрмедпостач” до закладів охорони здоров’я 11-ти найменувань **медичних виробів (10111,5 тис. грн)** також **здійснено** з недотриманням встановленого терміну – **пізніше на 3–61 день** від дати розподілу.

Довідково. Поставку 2031 од. лікарського засобу “Стентокіназа-Біофарма” (2254,4 тис. грн) до закладів охорони здоров’я ДП “Укрмедпостач” здійснено у період з 02.11.2017 по 27.11.2017 – із запізненням на 127–152 дні.

Постачання до закладів охорони здоров’я 889 од. медичного виробу “Стент кобальто-хромовий з сиролімусом ALEX PLUS з системою доставки” (3245,3 тис. грн) здійснено ДП “Укрмедпостач” у період з 06.11.2017 по 27.11.2017 – із запізненням на 4–25 днів.

Поставку у 2018 році 6-ти найменувань **лікарських засобів**⁴³ (12020,3 тис. грн) та 58-ми найменувань **медичних виробів** (113845,4 тис. грн), закуплених за рахунок коштів державного бюджету 2016 і 2017 років для лікування хворих на серцево-судинні та судинно-мозкові захворювання, до **закладів охорони здоров’я ДП “Укрмедпостач”** здійснено відповідно **на 2–40 днів і 2–184 дні** пізніше встановленого терміну. Вказане є порушенням пункту 2.1.8 договору-доручення від 26.06.2018 № 54, укладеного між МОЗ і ДП “Укрмедпостач”.

Аудит засвідчив, що **МОЗ погоджувало окремі проекти кошторисів** на поставку товарів, які надавалися міжнародними спеціалізованими організаціями

⁴⁰ “Стент-система коронарна з лікувальним покриттям для лікування хворих із стандартними ураженнями”, “Балон-катетер для коронарної ангіопластики (коронарний балон-катетер для предисталіяції стандартних уражень)”, “Балон-катетер для коронарної ангіопластики (коронарний балон-катетер для постдилататції стандартних уражень)”, “Направляючий катетер”, “Ендопротез нітіноловий, покритий політетрафторетиленом, для ендovasкулярної реконструкції аневризму інфраренального відділу брюшної аорти із системою доставки в комплекті”, “Атріосептостомічний балон-катетер”.

⁴¹ Акти від 31.05.2018 № 506, від 24.01.2018 № 295/2016, № 327/2016, № 329/2016.

⁴² Лікарські засоби “Актелізе”, “Арикстра”, “Клексан”, “Металізе”, “Стрептокіназа-Біофарма”.

⁴³ Лікарські засоби “Актелізе”, “Брилінта”, “Візіпак”, “Клексан”, “Памідол”, “Симдакс”.

(ПРООН і Краун), з порушенням встановлених умовами договорів (угод) термінів.

Наприклад, **МОЗ погоджено** надані ПРООН п'ять кошторисів на закупівлю 68 позицій матеріальних цінностей на суму **16699,1 тис. дол. США** для лікування дітей і дорослих, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, хронічні вірусні гепатити, та дорослих, хворих на гемофілію, **на 8–24 робочі дні пізніше терміну, встановленого договорами** від 27.07.2017 № 1/61 і від 27.04.2018 № 1/38. При цьому МОЗ не надсило ПРООН листів щодо необхідності продовження терміну розгляду проектів кошторисів.

Всупереч вимогам договорів від 27.07.2017 № 1/60 і від 27.04.2018 № 1/39 **МОЗ на 2–45 робочих днів пізніше встановленого терміну погоджено** надані Краун **54 кошториси** на закупівлю лікарських засобів і медичних виробів (**14147,9 тис. дол. США**) для лікування серцево-судинних та судинно-мозкових захворювань

Таким чином, **тривале погодження МОЗ кошторисів на закупівлю лікарських засобів і медичних виробів у 2017–2018 роках призвело до порушення умов договорів і затримки закупівлі цих товарів міжнародними спеціалізованими організаціями.**

Аудитом встановлено, що **МОЗ у 2017–2018 роках і січні 2019 року отримано від ПРООН, Краун і ЮНІСЕФ 68 позицій** лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів (**164246,0 тис. грн**) для лікування дітей і дорослих, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, хронічні вірусні гепатити, легеневу артеріальну гіпертензію, серцево-судинні та судинно-мозкові захворювання, та проведення імунопрофілактики населення, **терміни придатності яких були менші, ніж передбачено умовами договорів (угод).**

При цьому за 45 позиціями (46539,2 тис. грн) у МОЗ наявні гарантійні листи міжнародних спеціалізованих організацій (ПРООН і Краун) або постачальників щодо заміни цих матеріальних цінностей у разі невикористання до завершення терміну придатності.

До завершення терміну придатності не використано трьох позицій лікарських засобів і медичних виробів (**138,4 тис. грн**), закуплених для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання. Ці матеріальні цінності прийнято з термінами придатності від 8 до майже 14 місяців або 38,3–58,3 відс. від загального терміну придатності. Проте **через неефективні управлінські рішення** станом на 01.03.2019 (протягом **5 місяців** з моменту завершення терміну придатності (30.09.2018) однієї позиції медичного виробу на суму **68,8 тис. грн**) **МОЗ не повідомило ПРООН про необхідність заміни товару.** Як наслідок, відповідно до листа НДСЛ “Охматдит” від 15.01.2019 № 82 (наданий на запит Рахункової палати) медичний виріб “Taq Polymerase, 50 µl” (10 уп. на суму 68,8 тис. грн) з терміном придатності до 30.09.2018 за результатами повторної стерилізації продовжує використовуватися.

Майже через 4,5 місяці після завершення терміну придатності (19.09.2018) лікарського засобу “Урокіназа Медак” (по 10000 МО, 100 фл.,

61,1 тис. грн) МОЗ листом від 31.01.2019 № 10.5-13/4424/2651 звернулося до ПРООН для його заміни. Станом на 01.03.2019 ПРООН не повідомило МОЗ про прийняте рішення.

Крім того, маючи з 08.11.2018 підтвердження ПРООН⁴⁴ щодо заміни однієї позиції лікарського засобу “Інванз” (по 1 г, 8 фл., 8,5 тис. грн) з терміном придатності 01.05.2018, МОЗ станом на 01.03.2019 не забезпечено його заміну. **Необхідно відзначити, що узгодженого механізму заміни таких матеріальних цінностей не визначено, що створює ризики їх втрати.**

У порушення умов договорів від 11.10.2016 № 1/51 і від 27.07.2017 № 1/61 **17 позицій**⁴⁵ лікарських засобів і медичних виробів (**59707,6 тис. грн**), закуплених для лікування дітей і дорослих, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, та дітей, хворих на хронічні вірусні гепатити, із термінами придатності меншими, ніж визначено у договорах (від 3,5 до 14,5 місяців або від 22,6 до 70,7 відс. від загального терміну придатності), **прийнято МОЗ від ПРООН без підтвердження можливості їх заміни у разі невикористання до завершення терміну придатності.** Із 17 позицій станом на 01.02.2019 **до завершення терміну придатності не використано** трьох позицій лікарських засобів (**203,2 тис. грн**) для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання та хронічні вірусні гепатити. На лист МОЗ від 05.10.2017 щодо необхідності заміни двох позицій лікарських засобів ПРООН повідомлено⁴⁶, що виробництво цих лікарських засобів припинено, у зв'язку із чим заміна не буде здійснена.

За відсутності підтвердження можливості заміни лікарських засобів, медичних виробів, вакцини для профілактики сказу у разі їх невикористання до завершення терміну придатності за трьома напрямками закупівель⁴⁷ коштом держбюджету 2016 року **МОЗ отримано від Краун і ЮНІСЕФ сім позицій матеріальних цінностей (57999,1 тис. грн) з термінами придатності від 4,5 до 14 місяців 23 днів** або від 25 до 66,7 відс. від загального терміну придатності. Водночас в угодах з цими міжнародними спеціалізованими організаціями від 27.10.2016 № 1/57 і від 18.10.2016 № 1/52 (зі змінами) **відсутня умова щодо заміни невикористаного до завершення терміну придатності товару, який прийнято з термінами придатності, що менші 15 місяців або 75 відс. від загального терміну придатності.** Із 7 позицій станом на 01.02.2019 **до завершення терміну придатності не використано** трьох

⁴⁴ Лист ПРООН від 08.11.2018 № UKR/HP/CL/2018/542 на лист МОЗ від 05.10.2018 № 10.3-13/2673/26419.

⁴⁵ Із них за однією позицією за однією серією наявний гарантійний лист, за двома серіями – відсутній.

⁴⁶ Лист ПРООН від 08.11.2018 № UKR/HP/CL/2018/542 на лист МОЗ від 05.10.2018 № 10.3-13/2673/26419.

⁴⁷ “Централізована закупівля медикаментів для хворих на вірусні гепатити В і С”, “Централізована закупівля імунобіологічних препаратів для проведення імунопрофілактики населення та виробів для забезпечення умов температурного контролю імунобіологічних препаратів”, “Централізована закупівля лікарських засобів та виробів медичного призначення для закладів охорони здоров'я для забезпечення лікуванням хворих із серцево-судинними і судинно-мозковими захворюваннями”.

позицій лікарських засобів (**1501,0 тис. грн**) для лікування дорослих, хворих на хронічні вірусні гепатити. На лист МОЗ від 05.10.2017 щодо необхідності заміни двох позицій лікарських засобів Краун повідомлено⁴⁸, що поставка цих лікарських засобів з таким терміном придатності погоджена листами МОЗ.

Аудит також засвідчив, що **за погодженням МОЗ** за рахунок коштів держбюджету 2016–2017 років за КПКВК 2301400 для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, ПРООН закуплено відповідно 17 і 18 найменувань лікарських засобів на суму 27130,7 і 19872,9 тис. грн, в інструкціях для медичного застосування яких зазначено, що дані щодо застосування препаратів дітям обмежені; безпека та ефективність застосування препаратів дітям не встановлені, тому препарати не призначаються пацієнтам цієї вікової категорії; не рекомендується призначати дітям (вік менше 18 років) через недостатню інформацію щодо безпеки та ефективності лікування препаратами цієї групи пацієнтів; призначаються тільки дорослим; специфічних рекомендацій щодо застосування препаратів дітям надати неможливо через недостатню кількість даних; клінічний досвід застосування препаратів дітям відсутній. **Всупереч вимогам цих інструкцій для лікування дітей віком до 18 років у 2017–2018 роках таких лікарських засобів, закуплених за рахунок коштів державного бюджету 2015–2017 років за КПКВК 2301400, використано на 22785,7 тис. гривень⁴⁹.**

За даними закладів охорони здоров'я і МОЗ, підстава для використання – протоколи лікування, затверджені наказами МОЗ, та/або результати міжнародного досвіду щодо їх використання. Однак у протоколах лікування зазначено міжнародні непатентовані назви лікарських засобів, а не їх торгові назви.

Під час аудиту проаналізовано стан закупівель за кошти держбюджету 2017 року 60,4 відс. позицій лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів, які включено до Переліку № 494, у межах орієнтовної кількості з урахуванням обсягу фінансування.

Станом на 01.02.2019 ПРООН за кошти держбюджету 2017 року закуплено в повному обсязі 309 позицій лікарських засобів і медичних виробів із 525 позицій⁵⁰, затверджених Переліком № 494, 111 позицій взагалі не закуплено, 99 – в обсязі від 7,4 до 98 відс., решту 6 – від 107, 7 до 254 відсотків. Наприклад, для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, ПРООН за рахунок коштів держбюджету 2017 року не закуплено 87 позицій лікарських засобів і медичних виробів, із яких за 32 позиціями станом на 01.02.2019 погоджені кошториси на поставку товару в МОЗ відсутні.

⁴⁸ Лист Краун від 18.10.2018 № СА105884D/250 на лист МОЗ від 05.10.2017 № 10.3-13/2674/26418.

⁴⁹ Встановлено вибірковою перевіркою.

⁵⁰ За напрямами закупівель лікарських засобів і медичних виробів для лікування дітей і дорослих, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, хронічні вірусні гепатити, гемофілію, легеневу артеріальну гіпертензію, для хворих у до- і післяопераційний період з трансплантації.

ЮНІСЕФ із 10 позицій для проведення імунопрофілактики населення придбано 8, з яких тільки щодо 6 заявку виконано в повному обсязі, 2 позиції взагалі не закуплено.

Краун із 162 позицій лікарських засобів і медичних виробів для лікування хворих на серцево-судинні та судинно-мозкові захворювання у повному обсязі закуплено лише 129, взагалі не придбано 19 позицій, 10 закуплено в обсязі від 31,5 до 99 відс., решту 4 – від 168,6 до 413,3 відсотка⁵¹.

Довідково. Під час аудиту проаналізовано стан закупівель за кошти держбюджету 2016 року 60,3 відс. позицій лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів, які включено до Переліку № 557, у межах орієнтовної кількості з урахуванням обсягу фінансування. Станом на 01.02.2019 ПРООН за кошти держбюджету 2016 року закуплено в повному обсязі 264 позиції із 384⁵², затверджених Переліком № 557, дві позиції взагалі не закуплено, дві позиції – в обсязі 32,7–42 відс., решту 116 – від 102,9 до 290,9 відсотка. ЮНІСЕФ для проведення імунопрофілактики населення придбано 10 позицій (100 відс.), з яких тільки щодо 6 заявку виконано в повному обсязі. За рештою позицій – від 23,1 до 97,9 відсотка. Краун із 159 позицій лікарських засобів і медичних виробів для лікування хворих на серцево-судинні та судинно-мозкові захворювання та дорослих, хворих на хронічні вірусні гепатити, у повному обсязі закуплено 129, взагалі не закуплено одну позицію, дві – в обсязі від 33,3 до 99,1 відс., 27 – від 107,7 до 530,6 відсотка⁵³.

Отже, станом на 01.02.2019 за рахунок коштів державного бюджету 2016 і 2017 років міжнародними спеціалізованими організаціями взагалі не забезпечено закупівлю 0,5 і 18,9 відс. позицій лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів в обсязі, визначеному Переліком № 557 і Переліком № 494, 1,4 і 15,9 відс. позицій придбано не в повному обсязі.

2.4.1.4. Рекомендації МОЗ:

- покращити якість та ефективність договірної роботи із міжнародними спеціалізованими організаціями з метою захисту інтересів України;
- забезпечити дотримання вимог договорів (угод), укладених із міжнародними спеціалізованими організаціями, зокрема, щодо своєчасного повернення невикористаних коштів державного бюджету, термінів погодження кошторисів на поставку товару;
- припинити практику приймання лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів з терміном придатності меншим, ніж визначено у договорах (угодах), без підтвердження їх заміни у разі не використання до закінчення терміну придатності;
- спільно з міжнародними спеціалізованими організаціями визначити механізм заміни прийнятих МОЗ лікарських засобів, імунобіологічних

⁵¹ Матеріальні цінності додатково закуповувалися у межах стовідсоткової потреби.

⁵² За напрямками закупівель, які стосуються закупівлі лікарських засобів і медичних виробів для лікування дітей і дорослих, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, дітей, хворих на хронічні вірусні гепатити, гемофілію, легенеvu артеріальну гіпертензію, для хворих у до- і післяопераційний період з трансплантації. За вказаними напрямками закупівлі матеріальні цінності МОЗ отримувало з 2017 року.

⁵³ Ці позиції закуповувалися у межах орієнтовного обсягу стовідсоткової потреби.

препаратів (вакцин), медичних виробів з меншим терміном придатності за наявності гарантії їх заміни у разі невикористання до завершення терміну придатності;

- запровадити практику інформування міжнародними спеціалізованими організаціями МОЗ про порушення термінів поставки матеріальних цінностей, які закуповуються за рахунок коштів державного бюджету, та обсяг штрафних санкцій, які з цієї причини сплачені постачальниками;

- нормативно врегулювати питання призначення лікарських засобів, в інструкціях для медичного застосування яких є обмеження щодо лікування дітей, з визначенням критеріїв їх використання.

2.4.2. Оцінка використання лікарських засобів, імунобіологічних препаратів і медичних виробів, закуплених Міністерством охорони здоров'я України за рахунок коштів державного бюджету із залученням міжнародних спеціалізованих організацій

2.4.2.1. Міністерство не здійснювало щомісячного аналізу і моніторингу рівня забезпечення потреби структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обл(міськ)держадміністрацій і підпорядкованих МОЗ установ у лікарських засобах, імунобіологічних препаратах (вакцинах) і медичних виробих з метою прийняття рішень щодо ефективного і раціонального їх використання, що є порушенням вимог Порядку № 298 і Положення № 931.

Як наслідок, через закінчення терміну придатності загалом не використано лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів за 12 напрямками закупівель (видами захворювань) на загальну суму 6750,7 тис. грн, з них на 984,9 тис. грн вже утилізовано.

Крім того, у закладах охорони здоров'я, на складах ДП “Укрвакцина” і ДП “Укрмедпостач” рахуються в залишках матеріальні цінності (44048,8 тис. грн) для лікування хворих на серцево-судинні і судинно-мозкові захворювання, проведення імунопрофілактики населення, для хворих у до- та післяопераційний період з трансплантації, які не використовуються протягом 2–15 місяців від дати отримання. Через відмови пацієнтів з трансплантованими органами від прийому лікарських засобів і надходження їх від МОЗ в обсязі, що перевищує реальну потребу для відповідної категорії хворих, не використовуються лікарські засоби на суму 3900,4 тис. грн, що створило ризики їх втрати.

Як засвідчили результати аудиту, наявні станом на 01.01.2019 у залишках закладів охорони здоров'я і підпорядкованих МОЗ установ та на складах державних підприємств лікарські засоби, імунобіологічні препарати (вакцини), медичні вироби забезпечують на 100–25860,6 відс. обраховану на 2018 рік потребу за 25 відс. номенклатурних позицій із проаналізованих.

2.4.2.1. Законодавча база

Відповідно до Положення № 267 МОЗ забезпечує ефективне і цільове використання бюджетних коштів.

Порядком № 298 визначено, що МОЗ проводить моніторинг рівня забезпечення закладів охорони здоров'я товарами і послугами та перерозподіляє їх залишки згідно з фактичною потребою. З метою коригування рівня забезпечення перерозподіл товарів і послуг може здійснюватися закладами охорони здоров'я, підпорядкованими установами самостійно, за взаємним погодженням, з наданням до МОЗ та відповідного структурного підрозділу з питань охорони здоров'я після здійснення перерозподілу підтвердних документів про перерозподіл або МОЗ згідно з фактичною потребою, зазначеною в заявках, та /або інших підтвердних документах.

Положенням № 931 встановлено, що Департамент економіки і фінансової політики на підставі фактичної потреби структурних підрозділів з питань охорони здоров'я та підпорядкованих установ щомісяця аналізує, проводить моніторинг рівня забезпечення закладів охорони здоров'я товарами, за результатами якого надає пропозиції щодо ефективного та раціонального використання бюджетних коштів та товарів для прийняття відповідних рішень Постійною робочою групою МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель (пункт 1 розділу IV).

2.4.2.2. Виявлений стан справ і висновки

Станом на 01.01.2017, за даними ДП “Укрвакцина” і ДП “Укрмедпостач”, у залишках закладів охорони здоров'я та підпорядкованих МОЗ установ обліковуються лікарські засоби, імунобіологічні препарати (вакцини) і медичні вироби на суму 1178005,8 тис. гривень⁵⁴. У 2017–2018 роках державними підприємствами здійснено поставку таких матеріальних цінностей до зазначених закладів і установ на суму 8139275,9 тис. гривень⁵⁵. За результатами використання лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів станом на 01.01.2019 їх залишки в закладах охорони здоров'я та підпорядкованих МОЗ установах становили 2940204,7 тис. грн, на складах державних підприємств МОЗ станом на 01.01.2017 – 280159,5 тис. грн, на 01.01.2019 – 679246,9 тис. гривень.

Як встановлено аудитом, на складі ДП “Укрмедпостач” станом на 01.02.2019 зберігалися матеріальні цінності (33168,1 тис. грн) для лікування хворих на серцево-судинні та судинно-мозкові захворювання, закуплені за рахунок коштів державного бюджету 2016 і 2017 років, які не використовувались впродовж 2–8 місяців від дати отримання. Причина – відсутність розподілу МОЗ за типовими розмірами і наказів про розподіл⁵⁶.

На складах ДП “Укрмедпостач” і ДП “Укрвакцина” зберігалися

⁵⁴ Закуплені за рахунок коштів державного бюджету 2015–2016 років за КПКВК 2301400.

⁵⁵ Закуплені за рахунок коштів державного бюджету 2015–2018 років за КПКВК 2301400.

⁵⁶ За інформацією ДП “Укрмедпостач” і МОЗ.

лікарські засоби⁵⁷ (665,8 тис. грн) для лікування пацієнтів з трансплантованими органами, закуплені за кошти державного бюджету 2016 і 2017 років, які не використовувалися до 6 місяців від дати отримання. Ці лікарські засоби зберігалися у зв'язку з відмовами пацієнтів м. Києва отримувати лікування такими препаратами.

Крім того, на складі ДП “Укрвакцина” станом на 01.01.2019 зберігалися імунобіологічні препарати на загальну суму **1112,1 тис. грн** для проведення імунопрофілактики населення⁵⁸, закуплені за кошти держбюджету 2016–2017 років, які не використовувалися протягом 4–14 місяців від дати їх отримання.

Довідково. Через забезпеченість річної потреби структурних підрозділів з питань охорони здоров'я Харківської та Херсонської облдержадміністрацій, а також відсутність можливості структурних підрозділів з питань охорони здоров'я Вінницької, Донецької, Івано-Франківської, Черкаської облдержадміністрацій зберігати в належних умовах вакцину для профілактики туберкульозу, на складі ДП “Укрвакцина” упродовж 4 місяців зберігалось 322080 доз вакцини на загальну суму 800,2 тис. грн, яку закуплено за кошти держбюджету 2017 року.

Крім того, в залишках закладів охорони здоров'я і підпорядкованих **МОЗ установ** (ДУ “Науково-практичний медичний центр дитячої кардіології та кардіохірургії”, ДУ “Інститут серця МОЗ України”, Координаційний центр трансплантації органів, тканин та клітин) обліковуються **лікарські засоби і медичні вироби (9102,8 тис. грн)** за трьома напрямами закупівель⁵⁹, придбані за рахунок коштів державного бюджету 2016–2018 років, які не використовуються протягом **3,5–15 місяців від дати їх отримання**. Причому через 1,5–7 місяців термін придатності лікарських засобів для лікування громадян, які страждають на легеневу артеріальну гіпертензію, та медичних виробів для лікування хворих на серцево-судинні та судинно-мозкові захворювання відповідно на суму 115,8 і 343,9 тис. грн закінчується.

Довідково. У залишках ДУ “Науково-практичний медичний центр дитячої кардіології та кардіохірургії” рахуються медичні вироби на суму 1162,6 тис. грн, закуплені за рахунок коштів державного бюджету 2016 року та які впродовж 4–15 місяців від дати їх отримання не використовуються для лікування хворих на серцево-судинні та судинно-мозкові захворювання, причому термін придатності медичних виробів на суму 343,9 тис. грн закінчується через 1,5–7 місяців.

Обліковуються також лікарські засоби на суму 443,7 тис. грн, закуплені за рахунок коштів державного бюджету 2017 року та які упродовж 4–7 місяців від дати їх отримання не використовуються для лікування громадян, що страждають на легеневу артеріальну гіпертензію, причому термін придатності лікарських засобів на суму 115,8 тис. грн

⁵⁷ “Такпан” (капс. по 0,5 мг), “Такпан” (по 1 мг), “Такпан” (по 5 мг).

⁵⁸ Вакцина для профілактики дифтерії та правця із зменшеним вмістом антигену в кількості 85000 доз, анатоксин для профілактики дифтерії та правця у кількості 5650 доз, вакцина для профілактики туберкульозу – 322080 доз.

⁵⁹ “Закупівля лікарських засобів та медичних виробів для закладів охорони здоров'я для забезпечення лікуванням хворих із серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями”, “Закупівля медикаментів для громадян, які страждають на легеневу артеріальну гіпертензію”, “Закупівля медикаментів та медичних виробів для хворих у до- та післяопераційний період з трансплантації”.

закінчується через 7 місяців. За інформацією установи⁶⁰, причини невикористання – неукомплектованість деяких позицій медичних виробів з'єднувальними кабелями, без яких використання неможливе; відсутність пацієнтів, яким необхідні відповідні розміри медичних виробів; перевищення кількості отриманих медичних виробів над кількістю пацієнтів, яким вони необхідні, тощо, а також відсутність пацієнтів, яким потрібні такі лікарські засоби.

У Координаційному центрі трансплантації органів, тканин та клітин (далі – Центр), що є закладом, у якому створюється резерв лікарських засобів для пацієнтів з трансплантованими органами, рахуються у залишках лікарські засоби на суму 4277,0 тис. грн, які закуплено за рахунок коштів державного бюджету 2016–2018 років. Ці лікарські засоби протягом 3–9 місяців від дати їх отримання не використовувалися. За інформацією Центру⁶¹, причина невикористання – надходження їх в обсязі, який перевищує річну стовідсоткову потребу у зв'язку з одночасною поставкою лікарських засобів за кошти державного бюджету 2017–2018 років і додатковою поставкою за кошти 2016 року. Оскільки Центр отримав ці лікарські засоби одночасно з іншими адміністративно-територіальними одиницями України, запити щодо їх перерозподілу відсутні. У лютому 2019 року Центром надіслано звернення МОЗ з проханням здійснити перерозподіл лікарських засобів між адміністративно-територіальними одиницями України та надати роз'яснення щодо подальших дій у разі невикористання їх до завершення терміну придатності.

Як встановлено аудитом, протягом 2017–2018 років Міністерством моніторинг залишків лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів здійснювався лише за наявності звернень структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обл(міськ)держадміністрацій і підпорядкованих МОЗ установ щодо перерозподілу матеріальних цінностей між іншими адміністративно-територіальними одиницями у зв'язку з неможливістю використання до завершення терміну придатності. Разом з тим через відсутність потреби у інших адміністративно-територіальних одиницях перерозподіли Міністерством не здійснено.

Так, у 2018 році структурні підрозділи з питань охорони здоров'я обл(міськ)держадміністрацій Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Житомирської, Івано-Франківської, Кіровоградської, Луганської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Сумської, Хмельницької областей і м. Києва неодноразово зверталися до МОЗ щодо перерозподілу між іншими адміністративно-територіальними одиницями України 6 найменувань лікарських засобів⁶² на суму 3900,4 тис. грн, які закуплені за напрямом „Закупівля медикаментів та медичних виробів для хворих у до- та післяопераційний період з трансплантації” за кошти державного бюджету 2015–2017 років.

Підстави для проведення перерозподілу – відмова пацієнтів від прийому лікарських засобів; забезпечення пацієнтів лікарськими засобами за рахунок коштів місцевих бюджетів; централізоване надходження лікарських засобів в обсязі, що перевищує реальну потребу для відповідної

⁶⁰ Лист від 07.02.2018 № 107/19 (на запит Рахункової палати від 28.12.2018 № 05-3107).

⁶¹ Лист від 25.02.2019 № 16.

⁶² Лікарські засоби “Алміфорт”, “Екворал”, “Мікофенолова кислота”, “Мінефакс”, “Такпан”, “Циклоспорин Алкалоїд”.

категорії хворих.

Проте через відсутність потреби інших адміністративно-територіальних одиниць України у цих лікарських засобах питання перерозподілу МОЗ не вирішено. Таким чином, **є ризик, що лікарські засоби на суму 3900,4 тис. грн не будуть використані до завершення терміну придатності.**

Довідково. У вересні 2018 року до МОЗ надійшло колективне звернення пацієнтів Київської області, які перенесли трансплантацію органів, щодо відмови від приймання імуносупресивних препаратів “Такпан”, “Алміфорт”, “Екворал”, “Мікофенолова кислота”, які закуплено ПРООН за рахунок коштів державного бюджету. В обґрунтуваннях відмови зазначено, що в перші дні після операції лікарями-трансплантологами призначено лікарські засоби, більшість пацієнтів приймають їх понад три роки, деякі – більше десяти. Заміну лікарських засобів з однаковою діючою речовиною, але різними торговими назвами згідно з рекомендаціями Міжнародного товариства трансплантологів (ESOT) та Української асоціації трансплантологів слід проводити тільки під контролем лікаря-трансплантолога. Обов’язковою умовою є моніторинг концентрації діючої речовини (такролімусу або циклоспорину) у крові з періодичністю щонайменше 1 раз на тиждень упродовж 1–3 місяців. Однак проведення такого контролю одночасно для всіх пацієнтів неможливо у зв’язку з тим, що департамент охорони здоров’я Київської облдержадміністрації не забезпечив відповідними реактивами заклади охорони здоров’я області. Крім того, дослідження є платним, його вартість у державних закладах охорони здоров’я становить 500 грн, у приватних лабораторіях – 2000 гривень. Також відсутній досвід застосування лікарського засобу “Такпан” в Україні, через що не можна підтвердити його якість та безпеку використання, що становить загрозу не тільки для здоров’я, але й для життя пацієнтів після трансплантації. У зв’язку з неконтрольованою заміною протягом останніх двох років імуносупресивного препарату багатьом пацієнтам довелося пережити епізоди відторгнення трансплантата.

МОЗ⁶³, усвідомлюючи наявність проблеми з відмовою деяких адміністративно-територіальних одиниць України та пацієнтів з трансплантованими органами від заміни лікарських засобів, спільно з Національною службою здоров’я України розпочато роботу над розробленням порядку відшкодування вартості окремих лікарських засобів за механізмом реімбурсації. Це має дозволити обирати пацієнтам лікарський засіб бажаного виробника та водночас забезпечити ефективне використання публічних коштів.

За даними державних підприємств МОЗ, закладів охорони здоров’я і підпорядкованих Міністерству установ, станом на 01.02.2019 обліковуються лікарські засоби, імунобіологічні препарати (вакцини) і медичні вироби на суму **5765,8 тис. грн⁶⁴** (з урахуванням матеріальних цінностей на суму 1704,2 тис. грн, зазначених у розділі 2.4.1), закуплені за рахунок коштів державного бюджету 2015–2017 років і термін придатності яких закінчився. Підтверджено можливість заміни товару лише на суму 69,6 тис. гривень.

Наприклад, закуплені за рахунок коштів держбюджету 2015–2016 років для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання,

⁶³ Лист Департаменту впровадження реформ МОЗ від 27.02.2019 № 04.02.12/236.

⁶⁴ З них матеріальні цінності на суму 193,9 тис. грн закуплено безпосередньо МОЗ за кошти державного бюджету 2015 року.

16 позицій лікарських засобів і медичних виробів на суму 1323,7 тис. грн⁶⁵ не використано до завершення терміну придатності⁶⁶, із них 12 позицій матеріальних цінностей на суму 1207,0 тис. грн прийнято з термінами придатності на момент поставки від 15 до 28 місяців (відповідно до вимог умов договорів (угод), укладених з Краун від 06.11.2015 № 1 та ПРООН від 11.10.2016 № 1/51). У зв'язку із зазначеним гарантійні листи щодо заміни цих матеріальних цінностей у МОЗ відсутні, а отже, вони не будуть замінені.

Зокрема, на виконання рішення Постійної робочої групи МОЗ України з питань профільного супроводу державних закупівель від 19.04.2018 (протокол № 19) через поломку сепаратора клітин крові “Frezenius AS.TEC204” МОЗ у січні 2019 року повернено міжнародній спеціалізованій організації ПРООН 120 комплектів “Комплекс С4L тромбоцитаферезу (зберігання 5 діб)” на суму 608,5 тис. грн (закуплено за кошти держбюджету 2016 року). За інформацією НДСЛ “Охматдит”, це медичне обладнання згідно з листом від 09.10.2017 № 537 суб'єкта підприємницької діяльності, який здійснює відповідне обслуговування обладнання, відновити неможливо. При цьому через бездіяльність МОЗ і зволікання НДСЛ “Охматдит” рішення про повернення 33 комплектів аналогічного медичного виробу на суму 124,4 тис. грн (закуплено за кошти держбюджету 2015 року) Міністерством не приймалося. Як наслідок, до завершення терміну придатності (19.07.2018) 33 комплекти “Комплекс С4L тромбоцитаферезу” (зберігання 5 діб), які прийнято на склад підприємства з терміном придатності майже 21 місяць, не використано.

Інші 4 позиції лікарських засобів (116,7 тис. грн), закуплених за рахунок коштів держбюджету 2015–2016 років, прийнято з термінами придатності на момент поставки від 11 до майже 14 місяців або 31,8–58,3 відс. від загального терміну їх придатності та поставлено до НДСЛ “Охматдит”. Термін придатності цих товарів завершився 01.10.2017, 01.05.2018, 01.07.2018, 19.09.2018. За даними лікарні, лікарські засоби не використано, оскільки один засіб поставлено понад потребу згідно із замовленням та МОЗ не здійснено перерозподілу товару на підставі надісланих лікарнею листів⁶⁷. За двома позиціями матеріальних цінностей (69,6 тис. грн) наявні гарантійні листи щодо їх заміни (дані щодо цих двох лікарських засобів наведено в розділі 2.4.1), ще за двома позиціями (47,1 тис. грн) такі листи у МОЗ відсутні.

Аудитом встановлено, що МОЗ листом від 05.10.2018 № 10.3-13/2674/26418 звернулося до Краун і запропонувало замінити дві позиції лікарських засобів, не використаних до завершення терміну придатності (на суму 5,5 і 3,6 тис. гривень). Разом з тим лише в одного лікарського засобу термін придатності на момент поставки був меншим, ніж визначено в договорі,

⁶⁵ Без урахування однієї позиції медичного виробу на суму 68,8 тис. грн, який, як зазначено у розділі 2.4.1, після повторної стерилізації продовжує використовуватися.

⁶⁶ 30.09.2017, 01.10.2017, 01.05.2018, 25.05.2018, 01.07.2018, 19.07.2018, 31.08.2018, 19.09.2018, 01.01.2019, 01.02.2019.

⁶⁷ Листи НДСЛ “Охматдит” від 31.07.2017 №1221, від 19.08.2017 № 1335, від 02.10.2017 № 1572, від 23.03.2018 № 441, від 27.07.2018 № 1420.

і становив майже 14 місяців, проте гарантійний лист щодо його заміни у МОЗ відсутній. У відповіді Краун (лист від 18.10.2018 № СА/105884D/250) не повідомлено про можливу заміну цих лікарських засобів.

Із невикористаних до завершення терміну придатності лікарських засобів і медичних виробів (1323,7 тис. грн) НДСЛ “Охматдит” не використано 10 позицій (1133,0 тис. грн), з них 6 – на 1016,3 тис. грн (отримано з термінами придатності на момент поставки на склад ДП “Укрмедпостач” від 17 до 28 місяців). За даними НДСЛ “Охматдит”, матеріальні цінності не використано через поломку відповідного обладнання і неможливість його відновлення, достатню кількість аналогів лікарських засобів різних виробників, відсутність відповідної кількості хворих, які потребували цих лікарських засобів, та нездійснення МОЗ перерозподілів на підставі надісланих лікарнею листів⁶⁸.

За інформацією заступника директора Департаменту з фінансово-економічних питань, бухгалтерського обліку та фінансової звітності МОЗ (довідка від 04.03.2019 № 10.3-20/4755), з метою раціонального і цільового використання лікарських засобів і медичних виробів, закуплених за кошти держбюджету за КПКВК 2301400 для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, до структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обласних, Київської міської держадміністрацій, підпорядкованої МОЗ установи Міністерством надсилалися листи з проханням надати інформацію про додаткову потребу⁶⁹. На підставі листів структурних підрозділів з питань охорони здоров'я та підпорядкованих установ про додаткову потребу в товарах Міністерством здійснено їх перерозподіл. **В окремих лікарських засобах, зазначених у листах НДСЛ “Охматдит”, адміністративно-територіальні одиниці України і підпорядкована МОЗ установа не мали додаткової потреби.**

До завершення терміну придатності також не використано лікарських засобів на суму 3126,6 тис. грн, які закуплені за рахунок коштів держбюджету 2015–2016 років для лікування дітей і дорослих, хворих на хронічні вірусні гепатити. Вісім цих позицій матеріальних цінностей на суму 1464,0 тис. грн (46,8 відс.), закуплених за кошти державного бюджету 2015 року, прийнято з термінами придатності на момент поставки від 16 до 26 місяців або 56,7–91 відс. від загального терміну придатності. Гарантійні листи міжнародною спеціалізованою організацією ПРООН за цими лікарськими засобами не надавалися, у тому числі у зв'язку з тим, що їх поставлено з терміном придатності, який відповідає вимогам договору, тобто підстави для заміни відсутні.

Лікарські засоби на суму 1662,6 тис. грн, закуплені за кошти держбюджету

⁶⁸ Листи НДСЛ “Охматдит” від 02.10.2017 № 1575, від 23.03.2018 № 441, від 02.07.2018 № 2015, від 27.07.2018 № 1420, від 27.07.2018 № 2412, від 21.09.2018 № 1739, від 12.12.2018 № 2197.

⁶⁹ Зокрема, на лист НДСЛ “Охматдит” від 19.08.2017 № 1335 МОЗ надіслано структурним підрозділам з питань охорони здоров'я обл(міськ)держадміністрацій і підпорядкованій МОЗ установі лист від 28.08.2017 № 10.3-17/22915 щодо надання додаткової потреби; на лист від 23.03.2018 № 441 – лист від 26.03.2018 № 10.3-13/7602; на листи від 02.07.2018 № 1215 та від 27.07.2018 № 1420 – лист від 03.08.2018 № 10.3-13/2121/20736; на лист від 21.09.2018 № 1739 – листи від 04.10.2018 № 10.3-13/2750/27076 і № 10.3-13/2617/26215; на лист від 12.12.2018 № 2197 – лист від 28.12.2018 № 10.3-13/4123/34823. Листи НДСЛ “Охматдит” від 02.07.2018 № 2015 і від 27.07.2018 № 2412 до МОЗ не надходили.

2016 року, прийнято з термінами придатності на момент поставки від 9 до 11 місяців або 25–31,2 відс. від загального терміну їх придатності. Проте підтвердження ПРООН і Краун можливості їх заміни у разі невикористання до завершення терміну придатності у МОЗ відсутні.

Водночас МОЗ погоджено поставки 5 позицій лікарських засобів на суму 1662,6 тис. грн, закуплених за кошти держбюджету 2016 року, без підтвердження структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обл(міськ)держадміністрацій і підпорядкованої установи можливості їх використання до завершення терміну придатності. Як наслідок, ці лікарські засоби до завершення терміну придатності не використано.

Довідково. За інформацією комунального некомерційного підприємства “Міська лікарня № 1” Краматорської міської ради (Донецька область), наданою на запит Рахункової палати, до завершення терміну придатності не використано трьох позицій лікарських засобів на суму 1371,4 тис. грн, закуплених за кошти держбюджету 2016 року для лікування хворих на хронічний вірусний гепатит С. Причини невикористання – препарати за заявкою, яка формувалася у 2015 році на 2016 рік, отримано лікарнею у 2017 році; короткі терміни придатності; суттєва зміна схем лікування хронічного вірусного гепатиту С (згідно з рекомендацією Європейської Асоціації гепатологів від 2016–2017 років схеми із застосуванням інтерферонів виключено, що призвело до масових відмов пацієнтів від застарілих схем лікування через побічні дії таких лікарських засобів); кошти, виділені Донецькій області, розраховувалися входячи з кількості населення, яке залишилося на окупованих територіях. Про неможливість використання цих лікарських засобів у 2017 році департамент охорони здоров'я Донецької облдержадміністрації неодноразово інформував МОЗ за 3–6 місяців до завершення їх терміну придатності, але, за даними МОЗ, листи щодо необхідності здійснення перерозподілу вказаних трьох позицій лікарських засобів не надходили.

Як засвідчив аудит, Міністерство не володіє інформацією щодо проведеної закладами охорони здоров'я адміністративно-територіальних одиниць України утилізації закуплених за кошти державного бюджету матеріальних цінностей, термін придатності яких закінчився.

За інформацією 11 адміністративно-територіальних одиниць України, отриманою на запит Рахункової палати, утилізовано лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин), медичних виробів на загальну суму 962,9 тис. грн, закуплених за кошти державного бюджету 2015–2016 років (із них матеріальних цінностей – 86,2 відс., які закуплено безпосередньо МОЗ).

Крім того, за погодженням Міністерства ДП “Укрмедпостач” утилізовано лікарський засіб (22,0 тис. грн) для лікування дорослих, хворих на вірусний гепатит С, закуплений за кошти держбюджету 2015 року.

За результатами аудиту встановлено, що станом на 01.01.2019 за проаналізованими 10 напрямками закупівель⁷⁰ (376 позицій) орієнтовний обсяг 100-відсоткової потреби на 2018 рік, визначений у Наказі № 2113 (зі змінами), за 92 позиціями лікарських засобів та медичних виробів забезпечено на рівні

⁷⁰ Для лікування дітей і дорослих, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання, хронічні вірусні гепатити, гемофілію (лікарські засоби), серцево-судинні і судинно-мозкові захворювання (лікарські засоби і медичні вироби), легеневу артеріальну гіпертензію (лікарські засоби), для хворих у до- і післяопераційний період з трансплантації (лікарські засоби), проведення імунопрофілактики населення (імунобіологічні препарати, медичні вироби).

100 – 25861 відс., із них за 67 позиціями обсяг потреби забезпечено на 100,8 – 200 відс., 16 – на 201,3–298,4 відс., 1 – на 395 відс., за 4 – на 419,2–464,9 відсотка. За 4 позиціями забезпеченість становить 627, 629, 924 і 25860,6 відс., 50 – 75,3–100 відс., 51 – 50,3–75 відс, 115 – 10,2–50 відс, 29 – 0,2–10 відсотків. Орієнтовний обсяг 100-відсоткової потреби за 39 позиціями не забезпечено.

Довідково. Наказом МОЗ від 19.11.2018 № 2113 за напрямом “Імунобіологічні препарати для проведення імунопрофілактики населення та виробу для забезпечення умов температурного контролю імунобіологічних препаратів, та медичні виробу” орієнтовний обсяг 100-відсоткової потреби визначено для вакцини для профілактики гемofilьної інфекції типу b у кількості 6977 доз. Разом з тим, за даними ДП “Укрвакцина”, залишки цієї вакцини на її складі – 624750 од., а в закладах охорони здоров'я – 1179547 одиниць. Отже, станом на 01.01.2019 рівень забезпечення потреби у вакцині становив 25860,6 відсотка.

Як встановлено попереднім аудитом, станом на 21.07.2017 із матеріальних цінностей, закуплених за кошти державного бюджету 2015 року за КПКВК 2301400 на виконання угоди від 06.11.2015 № 1, укладеної МОЗ із Краун, до завершення терміну не використано 14 найменувань⁷¹ лікарських засобів на суму 12133,3 тис. грн (із них для лікування хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання дитячого населення – 11882,0 тис. грн, дорослого населення – 251,3 тис. гривень).

Із 14 найменувань станом на 01.03.2019 Краун здійснено заміну 5 найменувань лікарських засобів загалом на суму 794,5 тис. грн, у тому числі для лікування дорослого населення – на 251,3 тис. гривень.

З метою заміни ще двох найменувань лікарських засобів вартістю 10391,7 тис. грн МОЗ і Краун 27.02.2019 укладено додаткову угоду № 3 до угоди від 06.11.2015 № 1. Згідно з додатковою угодою погоджено орієнтовний графік здійснення заміни (“Кансидаз” – 33 фл. і “Ноксафіл” – 293 фл. протягом 180 календарних днів з моменту підписання акта про повернення лікарських засобів, “Ноксафіл” – 306 фл. протягом першого – другого кварталу 2020 року в разі успішної поставки першої партії Краун і виконання МОЗ своїх обов'язків, передбачених додатковою угодою).

За додатково наданою МОЗ інформацією (лист від 22.04.2019 № 13-04/16/10704), згідно з актом від 07.03.2019 № 75/1 МОЗ повернено Краун вилучені у закладах охорони здоров'я лікарські засоби загалом на суму 10391,7 тис. грн (лікарський засіб “Кансидаз” – 33 фл. на суму 325,4 тис. грн, “Ноксафіл” – 599 фл. на 10066,3 тис. гривень).

Сім найменувань лікарських засобів на суму 947,1 тис. грн⁷² Краун не буде замінено, із них шість на 508,9 тис. грн – через відсутність гарантійних листів міжнародної спеціалізованої організації і постачальників.

Внаслідок бездіяльності МОЗ у частині виконання умов гарантійного

⁷¹ Із них два аналогічні найменування не використано як для лікування онкохворих дітей, так і онкохворих дорослого віку.

⁷² Лікарські засоби на суму 61,5 тис. грн Луганською обласною дитячою клінічною лікарнею (м. Лисичанськ), за даними ДП “Укрмедпостач”, утилізовано.

листа⁷³ постачальника від 28.07.2016⁷⁴ **лікарський засіб “Третиноїн”** (по 10 мг) у кількості 3650 капс. **на 438,2 тис. грн** з терміном придатності 30.06.2017 **не буде замінено.**

Довідково. Згідно з умовами гарантійного листа постачальника “Міллер і Міллер” від 28.07.2016 компанія гарантує заміну лікарського засобу “Третиноїн” (по 10 мг), термін придатності якого на момент поставки становить менше 15 місяців, у разі якщо препарат не буде використовуватися до закінчення терміну придатності. Також зазначено, що згідно з механізмом заміни, зокрема, Краун має надати цьому постачальнику кількість невикористаних продуктів, термін придатності яких закінчився, не пізніше ніж протягом одного тижня після закінчення терміну придатності. Ця інформація повинна містити ім'я, номер партії і обсяг невикористаних продуктів, копію звіту, що підтверджує обсяг невикористаних продуктів на складі клієнта.

2.4.2.3. Рекомендації МОЗ:

- запровадити дієву систему внутрішнього контролю за використанням коштів державного бюджету і закуплених матеріальних цінностей;

- вжити заходів щодо проведення моніторингу рівня забезпечення потреби адміністративно-територіальних одиниць України і підпорядкованих МОЗ установ у лікарських засобах, імунобіологічних препаратах (вакцинах) і медичних виробках та за результатами визначити обсяг коштів державного бюджету на 2019 рік, необхідний для здійснення відповідних закупівель;

- забезпечити ефективне використання лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів вартістю 47949,2 тис. грн для лікування хворих на серцево-судинні та судинно-мозкові захворювання, хворих у до- та післяопераційний період з трансплантації, та проведення імунопрофілактики населення, які тривалий термін з часу отримання не використовуються закладами охорони здоров'я та підпорядкованими МОЗ установами;

- притягнути до відповідальності посадових осіб, дії чи бездіяльність яких призвели до виявлених порушень.

Член Рахункової палати

В. І. Невідомий

⁷³ МОЗ не надіслано Краун листа щодо необхідності заміни цього лікарського засобу з метою виконання вимог гарантійного листа.

⁷⁴ Надано Краун на запит Рахункової палати від 23.11.2018 № 05-2806.

Перелік державних програм та комплексних заходів програмного характеру, за якими МОЗ передбачені закупівлі лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин) і медичних виробів у 2017–2018 роках

Державна соціальна програма “Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини” на період до 2021 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 453;

Загальнодержавна цільова соціальна програма протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2014–2018 роки, затверджена Законом України від 20.10.2014 № 1708;

централізовані заходи програмного характеру:

- з розвитку донорства крові та її компонентів;
- для хворих у до- та післяопераційний період з трансплантації;
- для хворих з онкологічними захворюваннями;
- для забезпечення лікуванням хворих із серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями;
- з розвитку системи надання медичної допомоги хворим нефрологічного профілю;
- з розвитку системи репродуктивного здоров'я;
- з надання допомоги хворим на цукровий діабет;
- із забезпечення імунопрофілактики населення;
- із закупівлі ендопротезів і наборів інструментів для імплантації;
- для лікування хворих на інфекційні захворювання, що супроводжуються високим рівнем летальності;
- для лікування дорослих, хворих на гемофілію;
- для лікування хворих на розсіяний склероз;
- для лікування хворих на вірусні гепатити В і С;
- для лікування і діагностики туберкульозу;
- для лікування хворих на хворобу Гоше;
- для лікування хворих на муковісцидоз;
- для лікування хворих на мукополісахаридоз;
- для лікування хворих на ювенільний ревматоїдний артрит;
- для лікування хворих на орфанні метаболічні захворювання;
- для лікування громадян, які страждають на бульозний епідермоліз;
- для лікування громадян, які страждають на легеневу артеріальну гіпертензію;
- для лікування громадян, які страждають на ідіопатичну сімейну дистонію.

Дані щодо рівня забезпечення потреби у розрізі напрямів закупівлі

№ з/п	Показник	Рівень забезпечення потреби у 2017 році	Рівень забезпечення потреби у 2018 році
1	2	3	4
1	Закупівля імунобіологічних препаратів для проведення імунопрофілактики населення та виробів для забезпечення умов температурного контролю імунобіологічних препаратів	24,9	100
2	Закупівля медикаментів для антиретровірусної терапії дорослих, підлітків і дітей	47,2	99,4
3	Закупівля тест-систем для діагностики ВІЛ-інфекції, супроводу антиретровірусної терапії та моніторингу перебігу ВІЛ-інфекції у хворих, визначення резистентності вірусу, проведення референт-досліджень	56,0	101,4
4	Закупівля медикаментів для замісної підтримуючої терапії	100	99,8
5	Закупівля медикаментів для лікування туберкульозу	95,1	67,5
6	Закупівля тестів, витратних матеріалів для діагностики туберкульозу	99,5	0,3
7	Закупівля лікарських засобів для забезпечення дітей, хворих на гемофілію типів А або В або хворобу Віллебранда	61,9	70,4
8	Закупівля медикаментів для дітей, хворих на хронічний вірусний гепатит	100	93,0
9	Закупівля медикаментів для хворих на вірусні гепатити В і С	22,9	36,9
10	Закупівля хіміотерапевтичних препаратів, радіофармпрепаратів та препаратів супроводу для лікування онкологічних хворих	26,9	67,2
11	Закупівля лікарських засобів та виробів медичного призначення для лікування дітей, хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання	68,6	75,2
12	Закупівля лікарських засобів та виробів медичного призначення для закладів охорони здоров'я для забезпечення лікування хворих із серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями	31,7	56,6
13	Закупівля ендопротезів і наборів інструментів для імплантації	35,4	9,0
14	Закупівля медикаментів та виробів медичного призначення для хворих у до- та післяопераційний період з трансплантації	23,2	88,8
15	Закупівля лікарських засобів і виробів медичного призначення для забезпечення розвитку донорства крові та її компонентів	43,2	103,4
16	Закупівля реактивів для проведення скринінгу новонароджених на фенілкетонурию та вроджений гіпотиреоз, муковісцидоз та андрогенітальний синдром	91,1	106,3
17	Закупівля медикаментів для дітей, хворих на муковісцидоз	99,9	94,7
18	Закупівля медикаментів для дітей, хворих на первинні (вроджені) імунодефіцити	100	72,1
19	Закупівля медикаментів для дітей, хворих на дитячий церебральний параліч	50,9	75,9
20	Закупівля медикаментів для дітей, хворих на нанізм різного походження	99,3	96,2
21	Закупівля медикаментів для хворих на інфекційні захворювання, що супроводжуються високим рівнем летальності	0	33,6
22	Закупівля медикаментів для дітей, хворих на розлади психіки та поведінки із спектра аутизму	100	100
23	Закупівля лікарських засобів для лікування дітей, хворих на резистентну форму ювенільного ревматоїдного артриту	94,6	87,0
24	Закупівля медикаментів для громадян, які страждають на хворобу Гоше	70,4	69,8
25	Закупівля медикаментів для громадян, які страждають на мукополісахаридоз	84,5	102,1
26	Закупівля лікарських засобів та виробів медичного призначення для громадян, які страждають на бульозний епідермоліз	46,0	23,0

Продовження додатка 2

1	2	3	4
27	Закупівля медикаментів для громадян, які страждають на легеневу артеріальну гіпертензію	100	73,6
28	Закупівля антирезусного імуноглобуліну для запобігання гемолітичній хворобі новонароджених	34,2	9,3
29	Закупівля медикаментів та дрібного лабораторного інвентарю для забезпечення проведення лікування безплідності жінок методами допоміжних репродуктивних технологій	28,4	100
30	Закупівля медикаментів для лікування дорослих хворих на гемофілію	59,7	50,8
31	Закупівля витратних матеріалів для лікування хворих методом перитонеального діалізу	35,1	89,3
32	Закупівля медикаментів для лікування хворих на розсіяний склероз	8,7	24,0
33	Закупівля витратних матеріалів для визначення рівня глюкози в крові, глікованого гемоглобіну	11,1	67,1
34	Закупівля контрацептивів для жінок з тяжкими захворюваннями	3,6	10,8
35	Закупівля препаратів для надання невідкладної медичної допомоги при кровотечах	77,5	28,6
36	Закупівля препаратів для лікування дихальних розладів новонароджених	49,6	71,3
37	Закупівля медикаментів для громадян, які страждають на орфанні метаболічні захворювання	120,7	95,3
38	Закупівля медикаментів та витратних матеріалів для дитячого діалізу	100	95,9
39	Закупівля виробів медичного призначення (медичного обладнання) для громадян, хворих на ідіопатичну сімейну дистонію	70,8	87,8
40	Централізована закупівля медикаментів для лікування дорослих хворих на муковісцидоз	30,6	41,9